

Snappharen

Tidskrift för KUNGL SKÅNSKA TRÅNGREMENTET
och DESS KAMRATFÖRENING

Nr 1 1957
Årgång 16

Hässelholm
Norra Skönes Civiltryckeri
1956

Snapphanen

TIDSKRIFT

för

KUNGL SKÅNSKA TRÅNGREGEMENTET

och dess

KAMRATFÖRENING

Redaktör: **Kapten Bure Kinnman**
Ansvarig utgivare: **Kapten Birger Brunby**
Ekonomichef: **Fanjunkare Per Liedholm**

ANNONSPRISER:

Helsida	200 kr
Halvsida	100 "
Kvartssida	50 "
Åttondelssida	25 "
Sextondelssida	15 "

Postgiro 765 71

Nr 1 Årg. 15

15/8 1957

Pris 2 kronor

Redaktörens spalt

Detta nummer är huvudsakligen ägnat minnet av regementets förflyttning från Landskrona till Hässleholm, vilken ägde rum den 3 oktober 1907.

Redaktionen har haft den stora förmånen att få räkna följande forna chefer för T 4 som medarbetare i detta jubileumsnummer, nämligen f d översten A. Johansson, översten A. Norberg och översten P. Kellin.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Regementschefen	1
Skånska trängkårens förläggning i Landskrona samt förflyttning till Hässleholm	2
Avskedet från Landskrona	17
Inflyttningen i Hässleholm	18
Ett steg i utvecklingen vid T 4 under senare tider	20
Tillbakablick	21
Inför jubileet	22
Hänt vid T 4	23
T 4 organisation sommaren 1957	28
Sekreteraren har ordet	30
Sjätte nordiska militära kamratföreningsmötet	31
Utdrag ur regementsorder	34
I Röda korsets tjänst	35
En liten bildsvit	37

När det gäller

TRYCKSAKER

Anlita

NORRA SKÅNES
Tel. växel 14200
HÄSSEHOLM

Willersjöns

Snapphanen

Tidskrift för KUNGL SKÅNSKA TRÅNGREGEMENTET och DESS KAMRATFÖRENING

Regementschefen, överste B. Hasselrot.

Femtio år är i och för sig ingen lång tid, men för vårt regementes utveckling ha de senast gångna 50 åren varit av en utomordentlig betydelse. Den 3. oktober 1907 lastades den dåvarande Kungl Skånska trängkårens personal och materiel av på järnvägsstationen i den lilla köpingen Hässleholm och började inflyttningen i de nyuppförda kasernerna. Kåren var organiserad på förutom kärstab m m två anspannskompanier och ett sjukvårdskompani. Personalen omfattade bl a 15 officerare, 23 underofficerare och 24 underbefäl.

I dag har Kungl Skånska trängregementet förutom regementsstab, kasernkompani, serviceverkstäder och mycket annat två utbildningsbataljoner och sammanlagt 8 å 9 kompanier. Utbildningen är uppdelad på ett stort antal skilda utbildningslinjer och med regementet har införlivats förband ur de förut självständiga truppslagen tyg- och intendenturtrupperna. I stället för från början endast en disponeras när pågående byggnadsarbeten avslutats sex kasernbyggnader.

Ett stort antal moderna och väl inredda lektionssalar och utbildningsverkstäder och många andra för verksamheten väl lämpade utbildningsanordningar disponeras. Den fast anställda personalens styrka har mångdubblats.

Den nu antydda utvecklingen har varit en nödvändig följd av underhållstjänstens alltmer ökade betydelse för armétridskrafternas verksamhet i fält. Men den hade icke kunnat komma till stånd utan ett hängivet och intresserat arbete i olika instanser inom vår arméorganisation. Vi som nu ha vår dagliga gärning förlagd till T 4 framföra ett uppriktigt tack till alla dem, som medverkat till den utvecklingen.

Vi tacka också Hässleholms stad för de gångna 50 åren. Vi tacka för gott värdskap. Regementet har trivts i Hässleholm och känner sig vara ett med staden. Vi tro, att staden också är belåten med regementet.

Birger Hasselrot

Överste Adolf Johnson.

Skånska Trängkårens förläggning i Landskrona samt förflyttning till Hässleholm

Av f. d. översten Adolf Johnson
Chef för Skånska trängkåren 1925—1933

Skånska trängkårens organisation.

Enligt 1892 års uttima riksdag skulle bl. a. de värnpliktigas utbildning utsträckas från 21 till 90 dagar samt två nya trängbataljoner uppättas, däribland Wendes. Bataljonen skulle uppsättas av Göta trängbataljon i Karlsborg och därefter förläggas i Landskrona, i vars kasern sedan gammalt en division ur Wendes artilleriregemente var förlagd. Varje trängbataljon skulle bestå av stab samt ett träng- och ett sjukvårdskompani.

Enligt bestämmelserna skulle Wendes trängbataljon ha följande stampersonal:

Överstelöjtnant	1
Kaptener av 1.kl.	3
Kaptener av 2.kl.	3
Löjtnanter av 1.kl.	6
Löjtnanter av 2.kl.	4

Underlöjtnanter	4
Fanjunkare	6
Sergeanter av 1.kl.	18
Sergeanter av 2.kl.	17
Stabstrumpetare	2
Trumpetare	6
Distinktionskorpraler	16
Korpraler	44
Vicekorpraler	66
Meniga soldater	44
Regementsläkare	1
Bataljonsläkare	2
Regementsintendent	1
Regementspastor	1
Auditör	1
Föräldsförvaltare	1
Hantverkare	4

Dessutom skulle 37 stambästar finnas vid bataljonen och draghästar inbönstras i mån av behov.

Officers- och underofficersbehovet skulle fyllas dels genom transport från Göta trängbataljon och dels genom provtjänstgöring om sex månader av motsvarande personal från andra truppslag. Nämnade rekrytering underlättades genom goda befördringsmöjligheter vid det ny-upsatta truppförbandet. En annan bidragande orsak till den goda rekryteringen av officerare och underofficerare var, att infanteri- och kavalleriregementena ännu icke voro garnisonerade. Den årliga tjänstgöringen bestod för dem i en till sommaren förlagd värnpliktsutbildning. Övriga delen av året ägde ingen tjänstgöring rum, varför befälet härunder tvingades till sysslöshet eller att ägna sig åt annan sysselsättning, vilket det stora flertalet gjorde. Underbefälsutbildningen skedde till en början efter samma grunder, men mycket snart kunde man härvidlag övergå till rekrytering inom trängens egna led.

Under åren 1893 och 1894 pågick uppsättandet av Wendes trängbataljon i Karlsborg. En del av Göta trängbataljons personal övergick därvid till Wendes trängbataljon, däribland dess chef överstelöjtnanten I. A. Virgin. Även om grannsämjan trängbataljonerna emellan var den bästa, kunde det dock ej förhindras, att förläggningen i Karlsborgs fästning var både dålig och enformig. Dessutom blev den även mycket trång, allt eftersom Wendes trängbataljon växte till.

Längtan efter förflyttningen ner till Landskrona och Öresund blev därför allt starkare. Glädjen blev också stor, när äntligen genom ett Kungl. brev av den 1. mars 1895 bestämdes, att bataljonen under året skulle förflyttas till Landskrona. Den 8. maj samma år hade sålunda överstelöjtnant Virgin nöjet att ånga in på Landskrona järnvägsstation med bataljonen. Glädjen och hänryckningen var allmän. Våren hade gjort sitt inträde i det sommarfagra Landskrona. Lövträden i de många vackra planteringarna hälsade välkommen med sin skivaste grönska och det glittrande Öresund lovade härliga salta bad.

Genom 1901 års härordning ökades de värnpliktigas utbildningstid från 90 till 240 dagar för huvudmassan av armén, däribland trängtrupperna, samt för återstoden till 365 dagar. I samband därmed skulle det gamla indelningsverket avskrivras. Bland de truppförband, som enligt härordningen skulle nyuppsättas, var två nya trängbataljoner, varvid det kom på Wendes lott att bli moderklår för Andra Göta trängbataljon. En annan förbättring var, att varje trängbataljon skulle utökas med ett trängkompani. Varje trängbataljon kom sålunda hädanefter att bestå av stab samt två träng- och ett sjukvårdskompani. Den gamla benämningen trängbataljon skulle utbytas mot trängkår och dessa erhålla namn efter artilleriregementena inom samma fördelning.

Denna uppsättning av nya trängkårer hälsades med allmän glädje inom trängen. Fyllandet av beställningarna vid de nya kårerna och uppsättandet av de nya kompanierna skulle ske successivt under en period av tre år. En del av befälet vid Wendes trängkår övergick, ofta i samband med beförden, till dotterkåren.

Landskrona stad med omgivningar i början av 1900-talet.

Landskrona har gamla anor som stad. Den anlades år 1410 av konung Erik af Pommern. Under årens lopp har den undergått skiftande öden. Anledningen till att

staden anlades på den plats, där den ännu ligger, var att här fanns Skånes bästa hamn, som under årens lopp utökats och förbättrats. Vid tiden för trängbataljonens inryckning i staden hade denna ca 14.000 invånare. Det var en betydande industri- och handelsstad men samtidigt, särskilt sommartid, en mycket vacker stad med sina många hänförande planteringar, av vilka Slottsparken och Strandpromenaden utmed Öresund voro de mest tilltalande. Från parksofforna kunde man njuta av en hänförande solnedgång över Öresund och vackra människans aftnar lockade till härliga promenader. Här ligger också på en udde Strandpaviljongen, en den mest förtjusande sommarrestaurang med den vackraste utsikt över Öresund med sin livliga sjöfart och den på andra sidan liggande danska kusten med sin många badorter.

På andra sidan Strandpromenaden är det gamla Citadellet beläget. Det speglar alltjämt sina massiva torn i den av lummig grönska omgivna inre vallgraven. Fästningen, som började anläggas på 1680-talet, har sedan dess gått skiftande öden till mötes allt efter de politiska vindarna i landet, men ännu voro vallarna, bastionerna och såväl de inre som yttre vallgravarna till stora delar bevarade. I vallgravarna rådde ett livligt fågelliv och på slottsvallen reste sig Karl XI:s vackra monument.

Med sina över 2.000 koloniträdgårdar slår staden rekord i landet i förhållande till folkmängden. Många av dessa trädgårdar äro verkliga sevärdheter och de bidraga avsevärt att sommartid ge stora delar av staden utseendet av en enda stor och förtjusande vacker park.

Vid seklets början fanns ännu kvar en del byggnader från 1700-talet, av vilka några av de vackraste ritats av fortifikationsofficerare från den tid fästningen ännu tjänade militära ändamål. Vackrast och mest dominerande av dem alla var den år 1742 uppförda anrika Adolf Fredrikskasernen. På dennas östra gavel, som gränsar intill Rådhusorget, finns en minnestavla med följande inskrift:

"I ADOLF FREDRIKS KASERNEN

hava varit förlagda
följande truppförband

1742—1752	Överste Gustaf Adolf Hamiltons värvade regemente.
1752—1766	Kronprins Gustafs regemente.
1766—1798	Överste Johan Vilhelm Sprengportens regemente.
1798—1829	Konungens eget värvade regemente.
1829—1831	Garnisonskompaniet.
1752—1897	Artilleri. 1830—1897 delar av Wendes artilleriregemente.
1897—1908	Wendes trängbataljon.
1908—1929	Skånska husarregementets andra bataljon.

Landskrona stad förvärvade byggnaderna år 1955."

Såsom granne till den gamla kasernen ligger vid Rådhusorget det i gotisk stil i början av 1880-talet uppförda rådhuset. Vidare lägger man märke till den i mitten av 1700-talet uppförda Sofia Albertina-kyrkan, som med sina två torn anses som den vackraste kyrkobyggnaden i landet från denna tid. Man undgår ej heller att beundra vattentornet, som anses vara ett av de stilfullaste byggnadsverken i sitt slag i Skandinavien. Vid tiden för trängens ankomst funnos en mängd fabriksbyggnader

der i staden. Den äldsta och tillika största av dem var det av J. Tranchell ägda sockerraffineriet, upptagande nästan två kvarter invid kyrkan och den delen av hamnen, som kallades Nyhamn.

Hamnen skyddas mot Öresund av ön Gråen, som omges av en skyddsмур. Dess inre utgjordes till stor del av små vattendrag. Ön hade en gång ingått i stadens fästningsverk och hade varit avsedd att användas som en av flottans stationer. Gråen blev för trängkåren särskilt intressant, därför att den ingick i det militära övningsområdet.

I utkanten av staden voro de smala gatorna kantade med långa rader av små envåningshus i den typiska skånska småstadstilen. När man passerat den av dessa gator, som ledde norrut, kom man in på Strandvägen, som längs Öresund gick förbi det ungefär 1 1/2 km. norr om stadens centrum belägna Exercisfältet. Mitt emot detta på vänstra sidan av vägen lågo längs stranden av Öresund en mängd vackra villor med välordnade trädgårdar. Här hade också officerskåren låtit bygga sig en liten villa med öppen veranda åt havet i den strandtomt, som låg närmast staden. Fortsatte man vägen norrut ca en km. kom man till Borstahuset, ett mycket intressant gammalt skånskt fiskeläge med två långa gator, parallella med stranden. Det var näst Limhamn det största i Skåne.

Ungefär en km. nordost om Exercisfältet låg Karlsholms folkpark med dansbana och 500 m. norr därom Säbyholms stora sockerfabrik. Öster om staden fanns längs Öresund ett 200—300 m. brett fält av flygsand, kallat S. Fäladen, som ofta användes för militära övningar, i synnerhet jaktritter. Närmaste skog låg ungefär en mil sydost om staden invid Lundskrabukten samt i närheten av Saxtorps järnvägsstation och gamla välkända gästgärdgård. Skogen var ca två kvadratkilometer stor och bestod av ett flygsandsfält, på vilket skog planterats för att binda sanden. Detta användes flitigt för tillämpningsövningar. Runt om staden utbreddes sig i övrigt målsvit den mycket bördiga Landskronaslätten med sina många slott, herregårdar och större eller mindre bondgårdar.

Förläggningen i Landskrona.

Hade förläggningen varit dålig och trång i Karlsborg, blev den rent av jämmerlig under första tiden i Landskrona. Wendes artilleriregemente hade alltså år 1830 varit delvis fördägligt i Adolf Fredrikskasernen i Landskrona och hade där gamla anor. Vid tiden för träng-

Läger i Landskrona (1890).

bataljonens ankomst till staden voro fyra åkande batterier inrymda i kasernen och därmed var denna någorlunda fullbelagd. Enligt ett Kungl. brev angående Wendes trängbataljons förflyttning till Landskrona skulle denna icke få tillgång till kasernen, förrän artilleriet fått sin nya kasern färdig i Kristianstad och avflyttat dit.

Trängbataljonen fick därför nöja sig med de utrymmen, som kunde frigöras utanför kasernen och det var ej mycket. Det bestod i första hand av Citadellet, där några underofficersbostäder och fortifikationskassören rum ställdes till förfogande. Vidare fick bataljonen disponera över snickeriverkstaden i den inom fästningen belägna s. k. gula kasernen ävensom ladan i bastionen Carolus. Likaledes ställdes nedre botten av stora tygförådrat till förfogande ävensom artilleriets förutvarande sjukhuslokaler. Bataljonen kom alltså att förflyttas från en fästningsförläggning till en annan, av vilka den senare var avgjort den sämsta.

Bataljonen kände sig ej så litet inhyes på den nya platsen. Även om man i viss mån haft samma känsla i Karlsborg, var den där ej så utpräglat, då man ju med rätta kunde känna sig som en del av Göta trängbataljon, så länge uppsättningsstiden varade. Annorlunda var det i Landskrona och man kunde ej förtänka artilleriet, att det ej med oblandat nöje beredde plats för nykomlingarna. Utrymmet blev också det minsta tänkbara. Lokaler voro små och tränga samt allt annat än lämpliga för ändamålet. Tanken på att artilleristerna snart skulle lämna kasernen samt känslan av att få uppleva en härlig sommar i det idylliska Landskrona skingrade dock i viss mån de första bekymren och man installerade sig så gott sig göra åt. Därtill kom, att officerare och underofficerare med lätthet funno lämpliga bostäder, ofta med utsikt över det glittrande Öresund.

När hösten sedan kom med bläst och regn, visade sig förläggningen mycket hälsofarlig. En häftig nerverfeber-epidemi utbröt inom bataljonen och skördade flera offer bland såväl befäl som meniga. Allt trängmanskapet förlades i artilleriets exercisplats enligt en generalorder. Då detta visade sig svårt att nöjaktigt uppvärma vintertid, flyttades manskapet under oktober månad till logement i själva kasernen. Då inga värmpåsar voro inkallade vintertid, gick det rätt lätt att ordna.

Expeditioner, lektionsrum och stallar voro emellertid kvar i det 500 m. avlägsna Citadellet, varför tjänsten blev rätt besvärlig genom den spridda förläggningen.

Under vintern 1896 uppfördes två bevärningsbaracker av enklaste slag å Exercisfältet, i dagligt tal kallat "lägret". De voro så låga intill långväggarna, att även den minste beväring stötte huvudet i taket. Förklaringen till det enkla och billiga uppförandet får man se där, att barackerna ursprungligen voro avsedda endast för ett sommardigt hyska manskap vid bataljonens dåvarande två kompanier, tills artilleriet avflyttat. På grund av manskapstyrkans utökning genom 1901 års härordning kom barackförläggningen att i stället bli bestående till trängkårens egen avflyttning från Landskrona. Här inkvarterades under påföljande sommar, efter beväringens inrykning, allt bataljonens manskap, ungefär 200 man i varje barack. Kubikinnehållet var mycket litet i förhållande till den inkvarterade styrkan, varför förläggningen borde varit allt annat än hygienisk, men detta avhjälpes i viss mån genom att talrika springor i väggarna sörjde för erforderlig luftväxling. Barackförläggningen ansågs dock vara bättre än tältförläggning.

Stall, kokinrättning och mathall måste flyttas till gränsskapet av förläggningen och inrättades i några gamla byggnader på stranden av Öresund. Dessa hade en gång ingått i ett gammalt nu nedlagt tegelbruk. De förbyrdes för bataljonens räkning och reparerades nödortfört. En inreddes till stall och en annan till mathall och kokinrättning. Lokaler voro mycket ruffiga och det skydd, de lämnade, var i hög grad bristfälligt. När stormen skakade de gamla källarna, tänkte stallbefälet ofta med oro på de fyrbesta vännerna där inne, icke minst därför att en hög och ganska vacklande skosten reste sig över den forna torkugnen. Denna förläggning kunde sägas vara mera fältmässig än bekväm, men man tröstade sig med, att den skulle användas endast en kortare tid, tills artilleriet utrymt kasernen.

Till bevärningsmötet år 1897 uppfördes, delvis för markententemedel, en ny mathall med kokinrättning å lägret och när äntligen på hösten samma år artilleriet flyttade till sin nya kasern i Kristianstad, kom trängen i ökvad besittning av hela kasernetablissemåntet. Nu utrymdes Citadellet nästan helt och hållet. Endast några föräddlokaler behövdes. Allt flyttades in i kasernen under jubel och hästarnaingo utbyta den gamla tork-ladan mot kasernens stallar, som voro både rymliga och i allo ändamålsenliga.

Att man vid ett så ungt truppförband redan hunnit samla så mycket pengar i markententekassan, att man kunde bidraga till uppförandet av mathallen, berodde därpå, att det den tiden serverades öl i markententet. Då ölkonsumtionen under varma och svettiga dagar var mycket stor, blev det en inbringande affär.

Utrymmet i kasernen var mer än tillräckligt, så länge Wendes trängbataljon kvarläggs ensam där med sina båda kompanier. Av utbildningshänsyn förlades dock sjukvårdskompaniet till lägret under alla bevärnings- och regementsmöten. Annorlunda blev förhållandet från och med våren år 1902, då Andra Göta trängkår och det på varje trängkår nytillkomna trängkompaniet skulle börja uppsättas. Då blev förläggningen i kasernen åter trång, men bägge kårens trängkompanier kvarlägo dock där även under hela tiden för bevärnings- och regementsmötena för att ha sina hästar närmare tillhanda. Andra Göta trängkårs sjukvårdskompani förlades under tiden här för till lägret liksom Wendes eget.

Adolf Fredrikskasernen.

Adolf Fredrikskasernen låg "mitt i stan". Den var byggd i U-form med den öppna delen åt öster mot Rådhusorget och den därifrån mot norr utlöppande Norra Infartsgatan. I söder begränsades den av Slottsgatan samt i norr och väster av Slottsparken. Byggnaderna sammabundna utåt av ett högt järnstaket, i vilket funnos en stor dubbelgrund mot Rådhusorget och en liten mot Slottsgatan vid västra ändan av kasernbyggnaden, avsedd för kärexpeditionen, officersmännen och underofficersbostäderna. Längs järnstaketet voro planterade lindar, som vid tiden för trängens förläggning i kasernen voro fullt utvuxna. Alla byggnaderna, utom sommarstallarna, voro uppförda av sten i typisk 1700-tals stil.

Kasernbyggnaden var uppförd i tre våningar med brutet tegeltak, försedd med vindskupfönster. Den låg längs Slottsgatan med östra flygeln mot Rådhusorget och den västra mot musikparken. Manskaplogementena voro små och mörka, trapporna branta och murarna tjocka. Här hade en gång "Kronprins Gustafs rege-

Adolf Fredrikskasernen i Landskrona.

mente" m. fl. pudrat sina peruker och bundit sina stängpiskor. Några moderniteter såsom tvätt-, dusch- och torkrum funnos icke. Tvagningen ägde rum med hjälp av på bänkar i korridorerna uppradade handfat och vattenkanor, blådara av bleck. För bastubad använde man sig av stadens i närheten belägna varmbadhus. Kompaniexpeditionerna voro små och mörka. Västra delen av kasernbyggnaden upptogs på nedre botten åt kaserngården av daglöjtnantens två rum och ovanpå dessa av kärexpeditionen. I övrigt funnos på denna flygel en del underofficersbostäder. Dagrums och misslokaler saknades, men officerskåren använde sig av gammalt av daglöjtnantens yttre rum som miss. Behovet av mässar gjorde sig ej så stort gällande, ty runt omkring kasernen funnos talrika restauranter och öservingar. Hela köllarvningen i kasernen hade halvhöga fönster. Här hade, särskilt då garnisonen under "Konungens eget värvade regementets" tid utgjordes av fransmän, gifta unga underofficerare och gift manskap haft sina bostäder.

I fortsättningen av kasernbyggnaden låg musikparken med sin musikpaviljong. Här spelade enligt gammal plägsed musikkören under sommaren alla vardagar kl. 12—13. Slottsgatan utgjorde då samlingsplatsen för stadens musikälskande och promenaderande invånare.

Andra sidan musikparken låg den öppna ridbanan med en mängd hinder av olika slag. Då den låg fri för insyn även från Slottsgatan och kaserngården, samlade den oftast såväl militära som civila åskådare, som vände på nöjet att få se ryttare och häst skiljas åt. Detta var ju särskilt ofta fallet, när rekryterna och officersvolontärerna skulle övas i hinderridning.

Hela den mot söder liggande kortsidan av kasernen upptogs av ridhuset och stallbyggnaden. Ridhuset stod i direkt förbindelse såväl med stallarna som med den öppna ridbanan. Båda dessa byggnader voro mycket rymliga och fyllde alla dåvarande rimliga krav.

Bakom dessa och intill Slottsparken låg den enda träbyggnaden, det s. k. sommarstallet, som var avsett för under sommaren intagna ackordhästar. Den skiljdes från den ordinarie stallbyggnaden av en stenstätt gata, i vilken bonnar voro uppsatta å ömse sidor för att binda stamhästarna vid under rykten. Genom en port på andra sidan gatan kom man in på en öppen stenstätt rektangulär gård med en pump och vattenhoar i mitten. Åt gårdssidan funnos inga väggar.

På norra sidan av kaserngården och närmast stallbyggnaden låg exercishuset. Detta var ungefär dubbelt så

Exercis på kaserngården i Landskrona.
I bakgrunden gymnastikhuset och tyghuset (1900).

stort som en vanlig gymnastikal och ursprungligen avsett endast som plats för vanliga militära övningar men sedermera försett med gymnastikinredning, varför det även användes för gymnastikutbildningen. Under vintern och vid i övrigt otjänlig väderlek, särskilt då kalla och regniga stormar från havet svepte in över kaserngården, var det fyllt av olika utbildningsavdelningar.

Sammanbyggt med exercishuset låg matsalen och det pumpiga tyghuset. Dessa byggnader upptog hela norra sidan av kaserngården. Tyghuset var prytt med artilleriemblem i jätteformat över mittportalen. Det tjänstgjorde i sin helhet som förrådslokal.

Kaserngården var förhållandevis mycket rymlig, ca 15.000 kvm. Den var hårt tilltrampad under seklernas lopp. Här vilade gamla traditioner. Här hade trupper av skilda vapenslag och uniformsmodeller, kanske mera prälliga än praktiska, exercerat och paraderat till häst och till fots sedan mitten av 1700-talet, beundrade av den utanför järnstaketet stående allmänheten. Här hade kommandoorde klingat på renaste franska, här hade "Konungens eget värvade regemente" m. fl. skyltrat inför generalmonsterbordet. Här kände man sig trampa gammal anrik mark.

Utanför kasernetablissemnet disponerade kåren fortfarande en del av gamla fästningen, huvudsakligen i Citadellet och reduttan Carolus. Här voro bl. a. ammunitionsförrådet och skosmedjan förlagda.

Utbildningen i Landskrona.

Den gren av utbildningen, som man för såväl träng- som sjukvårdskompanierna ägnade den mesta tiden åt, var den formella exercisen. Disciplinen ansågs sedan gammalt som hörnstenen i utbildningen, utan vilken all annan utbildning var mer eller mindre värdelös. Då disciplinen säkrast skapades genom en stram exercis, fick denna en framstående plats. Vanligen exercerades två timmar dagligen, uppdelade i ett morgon- och ett eftermiddagspass om en timma vardera. Den noggranna marschen hade nu sin glansperiod, liksom vapenföringar, vändningar, enskild ställning och allmänt militärt uppträdande. Kaserngårdens jämna och fasta yta lämpade sig synnerligen väl härför. Såväl vapen som utrustning voro på den tiden av enkel beskaffenhet och lätt inlärd.

Vid trängkompanierna upptog givetvis trängtjänsten, skos selning, anspänning och körning en anseelig tid. Härunder ägnade man särskild uppmärksamhet åt ordnandet av förstärkta anspann, då upptill 6 hästar spän-

des för varje fordon, ävensom åt tillfälliga lagningsarbeten, varvid förutsattes, att vissa delar av selar och fordon gått sönder. Varje dag började och slutade med en timmas rykt, övervakad av daglöjtmanten och vederbörande stallbefäl. För stampersonalen ägnades mycken tid åt ridutbildningen samt spannkörning med olika anspänningsätt, företrädesvis tandem och 4-spann. Alla dessa övningar, liksom formella övningar i allmänhet, kunde utan olägenhet bedrivas på kaserngården.

Kammar- och pistolskjutning övades inom fästningens område å en skjutbana, som sannolikt använts av samtliga inom kasernens förlagda förband. En av fästningsvallarna tjänade här som kullfång. Skarpskjutning med karbin ägde rum på ön Gråen, som ligger ungefär 300 m från lunnskajen. Transporten dit och därifrån skedde på kårens egna prämar, som roddes av manskapet. Skjutstationerna bestodo delvis av träflottar, som kommo i gungning, när vinden satte vattnet i rörelse. Möjligen voro dessa ett minne från den tid Gråen var avsedd som en stöddepot för flottan och manskapet behövde övas att skjuta från gungande fartyg. Det var ej lätt att få ett gott skjutresultat vid skjutning från dessa flottor. Som kullfång tjänade en mycket hög vall, som var uppförd mot Sundet.

Under fälttjänst övade man mest avväjande av kavalierianfall. Under march sände man fram spaningspatruller till häst flera km. Dessa skulle i god tid rapportera anryckande kavalleri, som förutsattes ha tagit sig genom egna linjer eller kringgått dess flyglar. Det gällde då att i hast spärra vägen genom att ställa fordon i en eller flera rader tvärs över densamma samt gruppera allt tillgängligt manskap för eldstrid. Om vägen ej var skyddad av höga stengårdsgårdar e. d., fick man i hast söka bilda vagnborg på intilliggande fält eller helst i en närbelägen skogsdunge, om man hann nå en sådan. Härvid gällde det att ställa fordonen i en cirkel med bakstammarna utåt och så nära varandra, att ingen fientlig ryttare kunde komma emellan samt att placera skyttarna under eller i vagnarna. Beräknade man hinna vända samt trava eller galoppera undan och ta en annan väg, så gjorde man det. Vid förläggning brukade man försöka gömma sig i en skogsdunge, som skyddades av en gårdsgård, samt spärra infarterna med taggräs och bevaka dem. I nödfall fick man söka upp mer eller mindre kringbyggda gårdar. Som allmän regel gällde att försöka tvinga fienden att strida till fots.

Vid sjukvårdskompanierna tog förutom exercisen in-

lärandet och användandet av sjukvårdsmaterielen den mesta tiden i anspråk. Särskild uppmärksamhet fäste man vid träningsmarscher såväl på landsväg som i terräng med lastad blr. I övrigt litade man fullt på Genèvekonventionens skydd. Lägre, på vilket sjukvårdskompanierna voro förlagda, bildade en halvcirkel med diametern längs Strandvägen från staden till Borstahusen. Det var runt omkring, utom längs vägen, försett med en mycket hög och tät granhäck för att utestänga blåsten. Innanför häcken fanns en hindergård, försedd med många olika slags hinder. Förutom för ridutbildningen användes dessa hinder under övningar vid transport av slårde. Genom deras mångfald och variation utgjorde de en utmärkt träningsbana såväl för ryttare som för sjukbärare.

För tillämpningsövningar använde man sig av skogspartiet vid Saxtorp, på skånska kallat "Saxtorpa fete". Oftast bivackerade man där några dagar och levde fältliv. Akerfästen omkring Landskrona kunde man icke beträda utom på höstarna, när skörden var inbärgad. Det fick även då ske med stor försiktighet, så att man ej kom in på nysidd mark.

De övningsområden, som stodo till förfogande, skulle man nu finna för små och otidsenliga, men med de vapen och den materiel, som då stodo till buds, fyllde de någorlunda sin uppgift. Husarregementena i Malmö och Hälsingborg voro ej bättre lottade.

De dagliga övningspassen voro som regel kl. 6—8, 9—13 och 15—17. Tiderna 8—9 samt 13—15 voro avsedda för frukost- och middagsuppehåll. För de officerare och underofficerare, som tjänstgjorde å lägre, gick en stor charabang dit och därifrån före och efter varje övningspass utom under frukostuppehållet. Den första turen för dagen gick från Rådhusorget kl. 5.40. Om man kom för sent, måste man försöka få tag i en cykel i en hast och cykla Strandpromenaden och en gångstig längs havet ut till lägre. Denna väg var mycket kortare och användes ofta. Kom man för sent till uppställningen, kunde man vänta arrest.

Stambästematieriet var till en början mycket svårhanterligt. De stambästar, som enligt nädig förordning skulle överföras till trängen från övriga truppförband, hade väl nästan samtliga en del fel eller olater. Det var genomgående sådana hästar, som förbanden själva önskade bli av med. Men svåra hästar alstra goda hästkarlar och man kan med rätta säga, att hästkännedom och ridutbildning voro två övningsgrenar, som stodo högt vid kåren. När trängkårens rätt snart fingo egna

remonter, blev hästbeståndet så småningom någorlunda normalt.

Jaktritter redos i allmänhet 1—2 gånger i veckan under höstarna tills marken blev frusen. De voro obligatoriska för alla subalterofficerare, men även de flesta kaptenerna deltog. Ibland reds efter hundar från Skånska fältrittklubben. Det var svårt att finna lämplig mark och hindren utgjordes i allmänhet endast av diken med eller utan uppsatta koppelräck.

Kömmenderingar till utbildningskurser voro mycket eftersökta. Tjänstgöring vid andra truppförband förekom sällan. Den vanligaste utbildningskursen var Rid-skolan, som genomgicks av styvt en tredjedel av officerskåren. Den varade ca nio månader. Skjutskolan ansågs ej så viktig, men innehades i allmänhet av de officerare, som erhållit transport från infanteriet. Gymnastiska Centralinstitutet genomgicks av 2—3 officerare per kår. Det var den mest eftersökta kömmenderingen, ty det var den enda, under vilken man fick extra dagtraktamente, tre kronor om dagen och därtill fick man under tiden vara i Stockholm.

Enligt 1901 års härorrdning fick trängen fr. o. m. 1902 utbilda egna officersvolontärer. De provtjänstgörande officerarna hade ej alltid haft erforderlig lust eller förmåga att sätta sig så grundligt in i alla detaljerna i träng- och sjukvårdstjänst, som erfordrades för undervisning och inspektioner. Nu räknade man med, att dessa brister skulle bli avhjälpta. Officersaspirantskolan var åren 1902—1905 förlagd till Skånska trängkåren.

Förflyttningen till Hälsingholm.

I samband med 1901 års härorrdning hade önskemål uttalats från generalstabens sida, att samtliga trängkårer måtte förläggas i centralt belägna orter med goda järnvägsförbindelser samt välbelägna med hänsyn till den omfattande häst- och fordonsutskrivningen vid mobilisering.

Varje trängkår hade att uppsätta ett 40-tal förband vid mobilisering. Helt genomförd tog den en avsevärd tid i anspråk. Den lilla befälskåden var alldeles otillräcklig härför. Den mängd hästar och fordon, som ingick i mobiliseringen skulle mönstras i bestämda samlingsplatser inom inskrivningsområdena och sedan marschades föras till trängkårens förläggningsorter för organisation och utrustning. En förläggning vid kusten ansågs alltför riskabel på grund av de störningar, en företagsam fiende skulle kunna åsamka med sin flotta under den långa mobiliseringen.

Lägre i Landskrona (1898).

Rekrytkölan 1899 framför Adolfs Fredrikskasernen i Landskrona.

De orter, som ansågos kunna komma ifråga för Skånska trängkåren, voro Kristianstad, Växjö och Lund. Samtliga dessa orter fyllde de av generalstaben uttalade önskemålen. Dessutom möjliggjorde de samövningar med andra trupperband. En annan viktig sida av saken var, att de kunde erbjuda de inflyttande familjerna erforderliga bostäder och möjligheter till barnens skolutbildning m. m.

Från kårens sida mottogs inget av dessa förslag med glädje. Personalen hade redan hunnit växa sig in i sin nuvarande förläggningsort, trivdes utmärkt i det idylliska Landskrona, där bostads- och skolförhållandena voro goda, samförståndet med stadens invånare utmärkt och livet i allo behagligt. Man ville ytterst ogärna utbyta denna förläggningsort mot någon annan. För att få en lämplig lösning på frågan föreslogs därför, att Skånska trängkåren skulle ligga kvar i Landskrona, att dess kasernetablissemnt skulle moderniseras med tvätt- och tokrum m. m. samt att mobiliseringsföråden skulle flyttas till Eslöv. Härigenom skulle avsevärda besparingar göras och mobiliseringen säkerställas enligt de av generalstaben uttalade önskemålen. Eslöv ligger ju så nära Landskrona, att personalens och hästarnas förflyttning dit kunde ske mycket snabbt. Det beräknades taga högst ett dygn för denna förflyttning landsvägsledes.

En stor del av Andra kammarrens lantmannaparti hade av kostnads skull röstat mot beslutet om 1901 års härdning. Givetvis sågs det ej med blida ögon, att ytterligare kostnader skulle påfordras för uppförande av nya kaserner. Det framkomna förslaget om Skånska trängkårens kvarblivande i Landskrona mottogs därför gynnsamt från detta håll. Då tiden gick och inget beslut i förläggningsfrågan fattades, tog man för givet, att trängkårens eget förslag segrat.

Förväningen blev därför allmän och misstråkningen stor, när plösslut ett Kungl. brev av den 24. juli 1903 bestämde, att för Skånska trängkårens räkning ett nytt kasernetablissemnt skulle uppföras i det nämligen ökända stationsområdet i Hålsjöholm. Det namnet hade ej förut nämnts i samband med trängkårens förläggningsfråga. Hålsjöholms läge inne i landet och i ett järnvägscentrum fyllde visserligen förordningarna med hänsyn till häst- och fordonsmobiliseringen, men som militär förläggningsort ansågs det synnerligen olämpligt med avseende på bostads- och skolförhållandena m. m. Man ställde sig undrande till att, trots dessa för kårens trivsel synner-

ligen viktiga omständigheter, Hålsjöholm hade föredragits framför förutnämnda tre städer, av vilka Växjö även med hänsyn till utbildning i infanteritjänst var jämnställd med Hålsjöholm. Missnöjet var och förblev allmänt.

Man frågade sig allmänt, vad anledningen kunde vara till detta plötsliga och oväntade beslut. Från militärt håll framhölls visserligen, att Landskronaetablissemntet var för litet och för omödot, varför det måste utömas. Härpå trodde dock ingen, då kasernen var stor nog att åren 1902—1907 samtidigt rymma både Skånska och Östgöta trängkårer. Undersökningar hade dessutom givit vid handen, att erforderligt utrymme för tvätt- och tokrum m. m. skulle finnas, när Östgöta trängkår avflyttat till sin nya förläggningsort. Att kasernens mindervärdiga beskaftenhet ej varit den verkliga orsaken till dessa förmenta utömande besannades snart nog. Strax efter trängkårens förflyttning till Hålsjöholm befann nämligen kasernen tillräckligt stor och god nog att utan några moderniseringar ta emot en bataljon av Skånska husarregementet, som med sina fyra skvadroner kvarläggs där i 19 år till regementets indragning genom 1925 års härdning.

Det viskades allmänt om att trängkåren varit en bricka i det politiska råvpelet och att starka lokalintressen i norra Skåne måste tillgodoses just då. Att det varit en tillfällig omständighet, som avgjort trängkårens öde visade sig tydligen, när Norra Skånska infanteriregementet några år senare skulle ha nya kaserner. Valet stod mellan Kristianstad och Hålsjöholm. Lotten föll då på Kristianstad, trots att Hålsjöholm med sin ömma och omväxlande terräng var i utbildningsavseende vida lämpligare för ett infanteriregemente än Kristianstad med sina släta och bördiga åkerfält. Fördelarna och nackdelarna för och emot den ena eller andra förläggningen var föremål för en livlig och långvarig debatt i ortspresen. Även förespråkarna för Kristianstad, vari befälskåren med en energisk regementschef i spetsen stod enig, medgav de olägenheter, Kristianstad medförde i utbildningsavseende. Då fick bostads- och skolförhållandena spela en avgörande roll, fastän de senare i någon mån förbättrats i Hålsjöholm genom att dess Kommunala mellanskola då tagits i bruk.

Sedan det nu bestäms, att Skånska trängkåren skulle förläggas till Hålsjöholm, gällde det att närmare bestämma platsen för kasernetablissemntet. Dåvarande kårchefen, överste Virgin, som ställt sig helt passiv till frågan om trängkårens kvarblivande i Landskrona, ivrade nu livligt för att Mölleröds kungsgård i första hand borde komma ifråga. Där skulle kasernerna få ett mycket vackert läge och det kära Öresund skulle ersättas av Finjasjön. Befälskåren var ganska enig mot detta förslag. Isoleringen skulle bli ännu mera kännbar. Långt skulle det bli till såväl affärer som skolor m. m. Ej heller ansågs det tilltalande med befälslängor, som i så fall måste uppföras. Som vil var, skulle dessas uppförande komma att avsevärt fördröja den nya kasernen och därmed var förslaget dömt att falla.

Ett annat förslag var, att kasernetablissemntet skulle uppföras på det vidsträckt och jämna markområde, som ligger sydväst om kyrkan och sedermera kom att arrenderas av kåren för att användas som övningsområde. Detta ligger nära samhällets dåvarande egentliga bebyggelse och skiljes ej från detta genom järnvägen. Det hade i utbildningsavseende, särskilt körning, ridning och

exercis varit mycket lämpligare än nuvarande platsen. Dessutom hade det varit avsevärt mycket billigare att bygga på än det område, där kasernen nu ligger. Marken består nämligen av sand, som varit lätt att gräva grund och draga fram ledningar i. Det hade dessutom fördelen att lätt släppa genom regnvatten och fort torka upp. När frågan några år senare kom upp om Norra Skånska infanteriregementets förläggning, var det ej tal om någon annan plats för kasernen än denna.

Emellertid löstes frågan snart så, att major Ehrenborg, som då ägde Hålsjöholmsgården, inköptes det område, där kasernen nu ligger. Ehrenborg var major i Skånska husarregementets reserv och ledamot av riksdagen. Marken var mycket kuperad och stenig samt bestod av lerblandad sand, s. k. pinnum, som var så hård, att man ej kunde gräva i den utan fick använda hacka och spett. Detta försenade och fördröjde ordnandet av grund och källarlökaler samt diken för ledningar framdragande. Dessutom fordrades avsevärda och dyrbara schaktningsarbeten, för att kaserngården skulle bli något lunda jämn. Tusentals lass grus måste sedan köras dit. Allt detta extra arbete hade icke till fullo besakats vid kostnadsberäkningarna, varför kasernen blev mycket dyrare än man beräknat. Entreprenören, byggmästare Danielsson från Göteborg, fick göra konkurs och kronan själv trädde emellan genom sin kontrollant kapten Schoultz i väg- och vattenbyggnadsverket. Hade man annat detta tidigare, hade nog platsen blivit den förut nämnda sydväst om kyrkan.

Ursprungligen var det meningen, att kåren skulle flytta in i sin nya kasern redan år 1903, men denna stod ej någorlunda färdig för inflyttning förrän år 1906 på grund av de svåra markförhållandena. Då det gäta befälet detta år började se sig om efter bostäder i den nya förläggningsorten, blev resultatet så dåligt, att kårchefen fann sig föranlåten att anhålla att få förflyttningen uppskjuten ett år på grund av bostadsbrist. Detta vann nådigt bifall, och det bestämdes, att kåren skulle förläggas till Hålsjöholm först efter regementsövningarnas slut år 1907.

De, som underhandlat med Hålsjöholms köping om trängkårens förläggning dit, hade visserligen satt som villkor, att vatten- och elektricitetsledningar skulle framdragas till kasernområdet och avloppsledningar därifrån, men uppförandet av erforderliga bostäder för befälet hade man ej bekymrat sig om. Uppskovsåret 1906—1907 var byggnadsverksamheten fortfarande ytterst ringa. Ingenting gjordes från köpingens sida för att skaffa nya bostäder.

Den 30. augusti 1907 avflyttade Östgöta trängkår till sin provisoriska förläggning i Rinne slätt utanför Eksjö. Under 6 år hade de båda trängkårerna varit förlagda i samma kasern. En stor del av Östgöta trängkårs personal hade rekryterats ur Skånska trängkåren. Många fasta vänskapsband hade knutits med Östgötakamraterna och deras familjer. Skilsmässans dag var svår. Det var med stor saknad och de varmaste välgångsönskningar, vi viftade farväl till våra kära kamrater.

Under regementsövningarna år 1907 låg Skånska trängkåren ensam kvar i den gamla Landskronakasernen. Det var lyckligtvis en brådskaende tid, ty utom den vanliga utbildningen hade man att packa sina tillhörigheter för transport till Hålsjöholm. Många och innerliga voro de avskedsfester, som i olika former ägde rum med stadens invånare. Man hade så många gemensamma min-

nen att gå igenom, innan skilsmässans dag kom. Mången hade i Landskrona skaffat sig sin ledagsarinnan genom livet.

Men torsdagen den 3. oktober kom alltför snart, På morgonen denna dag stod kåren för sista gången uppställd på den gamla minnesrika kaserngården för att marschera ner till det väntande extratåget under musik-kårens toner. Kåren skulle fara ökända öden till mötes. "Hela stan" var nere vid tåget för att säga ett sista farväl. Många öga var tårat, när tåget satte sig i rörelse under musikårens toner och ömsesidiga hurrarrop och viftningar. Befälet fördes av överste G. W. von Heide-man, som vid regementsmötets början blivit placerad som kårchef efter att förut ha innehaft samma befattning vid Norrlands trängkår.

Klockan 13.30 urlastade kåren i Hålsjöholm och motogs av nyfikna invånare, som för första gången skulle få en militär förläggning. Med musikkåren i täten och officerskåren till bäst marscherade vi upp till vår nya kasern. För att vara i oktober månad var dagen ovanligt solig och varm. Gatan från vidukten till kasernen var en vanlig illa underhållen landsväg. Hästarna, som efter den långa järnvägsresan voro glada att få komma ut i fria luften och känna fast mark under fötterna, visade sin glädje genom ett livligt piruetterande. Dammet kom därigenom att stå i högan sky till stor fröjd för den barnskara, som följde oss upp till kasernen. (Se bild sid. 19)

Sedan manskap och hästar förlagts och förplagats, var det tid att tänka på eget välbefinnande. Alla ogifta officerare, dit även överste von Heidemän hörde, samt de gifta, vars familjer ännu ej anlänt till Hålsjöholm, samlades till gemensam middag på köpingens dåvarande största hotell, Berns, där vi under dyster stämning åto ärtar med fläsk, eftersom det var torsdag. Matsalen gick vil an, men då vi efteråt skulle dricka kaffe i det mot gården liggande lilla mörka kyffet, som gick under namn av kafé, kunde vi ej låta bli att tänka på Strandpaviljongen i Landskrona med sina stora soliga burspråk och verandor samt sin härliga utsikt över det glimrande havet med sin vid den tiden på dygnet betagande solnedgång. Jämförelsen var ytterst deprimerande och vi fingo en stark föröning av, att det hädanefter gällde att sätta ner sina pretentioner åtskilliga pinnhåll.

Hålsjöholm före år 1908.

Då södra stambanan år 1860 framdrogs över herregården Hålsjöholms ägor, fanns på den plats, där staden Hålsjöholm nu ligger, endast ett hus. Torrestorps by var däremot redan då ett förhållandevis stort samhälle. Av naturliga skäl var det sålunda meningen att förlägga järnvägsstationen dit. Detta kunde dock ej ske med mindre, än att mark för stationsområdet måste inlösas, då samhället ej ville kostnadsfritt upplåta sådan. Detta grundade sig på den misstro, man på sin håll i landet hyste mot järnvägsbyggandet. Man befärade nämligen, att järnvägarna skulle draga affärsrörelsen från samhället i stället för till dem.

Dåvarande innehavaren av Hålsjöholmsgården erbjöd sig då att kostnadsfritt avstå från erforderlig mark, om järnvägsstationen förlades på hans ägor. Man kan verkligen ställa sig frågande inför en så kortsiktig järnvägs-politik. Inget avseende fästes vid det vackra läge, det blivande stationsområdet skulle fått på sluttningen av Torrestorpsåsen med utsikt över den idylliska Finja-

sjön och den lummiga nejen däromkring. Hela köpesumman för mark till stationsområdet torde ha blivit mycket blygsam.

Man levde i järnvägsbyggandets tid. Sålvt Kristianstad som Hälsingborg sökte förbindelse med stambanan. Hälsingborg kom att bli den station på stambanan, som låg närmast Kristianstad. När denna stad år 1865 byggde sin järnväg, blev Hälsingborg sålunda den naturliga anknäppningspunkten. Härigenom kom också järnvägsförbindelsen från Hälsingborg att år 1875 anknyta i Hälsingborg. Hälsingborg kom härigenom i direkt förbindelse med Kristianstad och hela östra Skåne och Blekinge, vilket var ett länge närt önskemål.

Trakterna norr om Hälsingborg, särskilt Vitsjö och Markaryd, som redan voro betydande samhällen, önskade livligt komma i järnvägsförbindelse med Hälsingborg. Sålunda tillkom järnvägen Hälsingborg—Vitsjö, som var färdig år 1890. Två år senare framdrogs den till Markaryd och 1899 till Veinge vid Västskustambanan.

Härigenom kom Hälsingborg att på ca 30 år bli ett av landets största järnvägscentra från att förut ha varit ingenting.

Hade Torrestorp blivit järnvägsstation i stället för Hälsingborg, hade utvecklingen sannolikt blivit densamma i järnvägstekniskt avseende, men den blivande staden hade fått ett mycket naturkönt läge, terrassformigt byggt på Torrestorpsåsen med Finjasjön under sig. En härlig badstrand hade legat inom räckhåll, vilket Hälsingborg saknar. Det hade säkerligen bidragit till en ännu snabbare utveckling av samhället. Hälsingborgsborna gränsade sig mycket på den tiden över järnvägsstationens placering.

Under dessa 30 år utvecklades emellertid samhället snabbt och folkmängden hade år 1890 vuxit till ca 2.000. Det ansågs värdigt att få bli köping, vilket det blev år 1891. Vid tiden för trängkärens förläggning i Hälsingborg hade invånarantalet stigit till ca 3.000.

Man kan tycka, att en mängd industrier skulle dragas till en sådan järnvägsknut, men så blev ej förhållandet. Det berodde delvis på bristande kapital i Hälsingborg, ty livligt intresse från Hälsingborgsbornas sida att söka få dit industrier fattades icke. När trängkären år 1907 kom till Hälsingborg, fanns i industriväg egentligen endast den mekaniska verkstaden, som förde en tyande tillvaro på grund av gammal och onodern maskinell utrustning. I stället för att koncentrera sig på en sak och göra sig konkurrenskraftig i den, fabricerades nu en mängd vitt skilda saker såsom järnvägsagnar, broar och kvarnar m. m. Fabriken ägdes av riksdagsman Jonas Nilsson i Hörlinge.

Vid sidan av Hälsingborgs mekaniska verkstad funnos några småindustrier av vilka bryggeriet, maltfabriken och kappylfabriken voro de största. Hela sammanlagda arbetsstyrkan inom samhället torde ej ha överstigit 200 man.

Två stycken tidningar funnos, en högervänlig "Hälsingborgstidningen" och en liberal "Norra Skåne". De utkommo vardera tre gånger i veckan. Högertidningen gick snart upp i den liberala, varefter de sammanslagna tidningarna antog namnet "Hälsingborgstidningen Norra Skåne". Det föreföll, som om de politiska läskterna också sammanjämkats, ty den liberala tidningen blev därefter mera högervänlig, än den varit förut.

Hälsingborgs bebyggelse var vid tiden för trängkärens inflyttning mycket enkel. De flesta husen voro envånings- och enfamiljshus. Utmed Järnvägsatan och kring

Stortorget fanns dock en del tvåvåningshus samt 3—4 stycken trevåningshus. Alla husen voro omoderna, d. v. s. saknade värmeledning, badrum och hiss. I stället fanns ett kommunal badhus med bastubad. Det var av enklaste slag utan all komfort.

Gatorna voro delvis belagda med kullersten, delvis utan någon beläggning. Ett egendomligt förhållande var att major Ehrenborg ville göra gållande, att han visserligen sålt alla tomterna vid gatorna men ej själva gatumarken, varför den var hans. Han fordrade nu, att köpingen skulle lösa in gatumarken, vilket den visst också blev nödsakad att göra. En sak får man vara Ehrenborg tacksam för och det var, att han i den upplagda stadsplanen givit gatorna en efter dåvarande förhållanden ovanlig bredd samt gjort de öppna platserna rymliga. En del kloaker voro lagda i gatorna men ej tillräckligt, varför arbeten här för påfordrades skyndsamt.

Vattenledning fanns, men var mycket bristfällig, varför den måste utökas. Av skolor fanns endast den gamla folkskolan vid kyrkplatsen. Kyrka saknades, men en del pengar härtill hade insamlats av en kyrklig förening. Provisialläkare och apotek funnos. Av hotell fanns Berns samt Nya hotellet vid Järnvägsatan, det senare utan spritträttigheter. Behovet av ett nytt hotell var stort för att tillfredsställa den stora resandeströmmen. Resande från Kristianstad, som ville ta nattåget till Stockholm, måste vänta i Hälsingborg från kl. 20, då sista tåget från Kristianstad anlände, till kl. 23.30, då nattåget till Stockholm avgick.

Köpingens område var mycket litet, omkring 1½ kvkm. Utanför köpingens gränns lågo rätt stora förotter, såsom Låreda och Ståttena med ett sammanlagt invånarantal av omkring hälften av köpingens. Att man ej inkorporerat dessa berodde på, att man ej velat bekosta indragning av elektriskt ljus, vatten och avlopp till dessa gleset bebyggda och av folk i små ekonomiska förhållanden bebodda områden. Men ju längre man drojde, ju mera växte dessa ut och ju större blev införsamlingen. En direkt försummelse gjorde man, då man underlät att inkorporera det område, som inkoptes för trängens räkning, innan denna flyttade in. Detta område tillhörde fortfarande Vankiva socken. Då allt manskapet, nästan alla underofficerare samt en och annan officer bodde här, fick köpingen ej tillgodogöra sig deras skatter, fastän den satsat ej så litet för att få trängen till Hälsingborg. Inkorporeringsfrågan var sedan under många år föremål för behandling under fullmäktigesammanträdena.

I judiciellt hänseende börde ännu köpingen under Västra Göttinge härads domsaga, vars tingshus då var den förmärsta byggnaden i samhället, innan järnvägsstationen blev ombyggt. I kyrkligt avseende tillhörde samhället Stoby pastorat med regementspastorn som utövare av själavården inom köpingen.

Kommunalskatten var mycket låg och uppgick endast till kr. 4: 50 per skattekrona. Hyrorna voro också mycket låga. Sålunda förhyrde jag vid mitt giftermål år 1910 en våning om 5 rum och kök i ett nybyggt hus i centrum av köpingen för en årlig hyra av endast 750 kr. I hyran ingick en stor trädgård i de då obebyggda tomterna mitt emot läroverket.

Några planteringar funnos ej utom de tre avenyerna, vars pampiga namn då ej gjorde rätt för sig, men vars upphovsmän tydligen skadat in i en glänsande framtid. Nuvarande Stadsparken var enskilda trädgårdar. Sålunda fanns det för övrigt gott om, mest i form av små

Hälsingborgsförläggningen under uppförande (1903).
Ovan kanslihuset och t. h. stället och ridhuset.

träppor eller trädgårdar. Förutom Stortorget fanns Nya torget på ungefär samma sätt som nu. En mycket bra skjutbana fanns, tillhörig skarpskytteföreningen.

Där gatorna inom det lilla samhället slutade, vidtog landsvägarna. Dessa voro på grund av den jämförelsevis starka trafiken och det dåliga vägvunderhållet uppkörda och dåliga. Särskilt usel var landsvägsbiten närmast söder om kasernen. Dikena voro igenfyllda. Vid regnig väderlek gick gyttrjan högt upp på stövelskaften.

För att bygga järnvägen Hälsingborg—Markaryd bildades ett aktiebolag av invånarna i därav berörda orter. Ekonomiskt gick denna järnväg mycket dåligt. Den gav aldrig någon utdelning på aktiekapitalet utan förosakade i stället aktieägarna stora förluster.

Ett annat sorgebarn var Finjasjöns sjösänkingsföretag, som förosakade därav berörda strandägare stora utgifter utan att lämna däremot svarande fördelar.

Genom dessa båda företag kommo många på obestånd. Somliga tvingades t. o. m. i konkurs. Det var sålunda till en i stort sett utarmad och fattig trakt, trängkären kom.

Förläggningen i Hälsingborg.

Kasernetablissemnet i Hälsingborg är byggt efter den då gängse modellen för trängkaserner. Samma storlek

och samma inbördes placering av byggnaderna återfanns för Svea trängkår i Örebro, Göta trängkår i Skövde och Västmanlands trängkår i Sala. Endast Norrlands trängkår i Sollefteå och Ostgötas trängkår i Linköping hade avvikande byggnadsstil, även sinsemellan.

Skulle man göra en jämförelse mellan den gamla kasernen i Landskrona och den nya i Hälsingborg, måste man konstatera, att den nya kasernen var mycket modernare och i flera avseenden rymligare än den gamla, men den senare i gengäld trivsammare än den nya, kanske mest beroende på dess läge "mitt i stan" samt på kaserngårdens jämna och fasta yta, som var lämplig för alla slags formella övningar.

Kanslihuset med sina efter dåvarande förhållande rymliga expeditiionslokaler och officersmess hade ej sin motsvarighet i den gamla kasernen i Landskrona. Med sin vackra arkitektur och fria utsikt gav kanslihuset ett fördelaktigt intryck. Officersmessan var dock ej möblerad och ingen mathållning var ordnad där vid tiden för kårens inflyttning i kasernen, varför de ogifta officerarna nödgades att hela första vintern intaga sina måltider på Berns hotell.

Kasernbyggnaden var betydligt modernare samt invändigt ljusare och trevligare än motsvarande byggnad

D-kasernen under uppförande (1903).

Utsikt mot staden från kanslihuset (1910).

i Landskrona. Här tillkommo bl. a. sådana nyheter som tvätt- och toekrum samt särskilda rum för det äldre underbefället.

Markententeriet med sina stora ljusa lokaler och särskild underbefälsmäss var något nytt, som saknats i Landskrona. Detsamma kan sägas i viss mån om matsalsbyggnaden med sin moderna matsal, sitt kök och sina skafferilokaler. Dessa kunde knappast jämföras med motsvarande mörka och omödrade lokaler i Landskrona. I hygieniskt avseende stodo de givetvis långt över dessa.

Mänskapet fick det sålunda ojämförligt mycket bättre i förläggningshänseende, än de haft förut. Även dess kulturella behov kunde köpingen Hässleholm någorlunda fylla. Det var därför ej att undra på, att det snart kände sig tämligen väl tillfreds. Det var också lätt att göra för dem passande personliga bekantskaper i Hässleholm med ömnejd, även om de som slättbor kanske till en början hade litet svårt att förstå sig på göingarnas livligare och stridbarare temperament. De hade nog också ibland besvärligt att göra sig förstådda med sin på den tiden särregna landskronadialekt.

Stallar och ridhus voro betydligt mindre, än de vi haft i Landskrona. Detsamma kan sägas om gymnastikhuset. Men i gengäld voro de modernare, särskilt det senare med sina omklädnads- och duschanordningar, vilket saknats i Landskrona. Det skulle dock snart visa sig, att det hade varit bättre, om gymnastikhuset hade varit ungefär dubbelt så stort, så att det även bättre kunnat tjäna som exercishus.

Föräldabyggnaderna voro modernare och i sin storlek mera avvägda efter kårens behov, men till utseendet voro de anskrämliga vid sidan av det förmåliga och pumpiga tyghuset i Landskrona.

Ett särskilt sjukhus var en för kåren okänd nyhet. Det var efter dåvarande förhållanden fullt modernt och praktiskt inrett men kanske onödigt stor tilltaget efter kårens eget behov.

En annan nyhet och för alla en särskilt välkommen sådan var det lilla badhus med bastubad, som ingick bland kårens byggnader. Då det låg bekvämt till och i hygieniskt avseende icke var underlägset köpingens badhus, kom det till flitig användning.

För tygverkstäderna var det mycket illa sörjt. Det föreföll, som om man genom att pruta in på en särskild nybyggnad härför velat minska de förluster, som uppkommit genom att man underlätit undersöka byggnadsgrunden tillräckligt och beräkna de extra kostnader, som den-

nas fördyrande beskaffenhet medfört. De voro i allmänhet inhysta i alldeles för små lokaler utan erforderliga ventilationsmöjligheter i de byggnader, som lågo på det av kronan inköpta området. Jag kan ännu se för mig sadelmakar- och skräddarmästarna begravda av de mängder smutsiga och svettdoftande persedlar, som voro inlämnade till lagning. Det kan förefalla egendomligt, att man då lät folk arbeta under så ohygieniska och primitiva förhållanden i en nyuppförd kasern, som ville göra anspråk på att i andra avseenden vara fullt modern. Hantverkarna fingo i allmänhet bostäder i anslutning till sina verkstäder.

Alla övriga små stugor med tillhörande trädgårdstjappor, som inköpts av kronan, upplåtos som bostäder åt underofficerare efter att först ha genomgått en grundlig reparation. De voro, särskilt sommartid med sina små blommande trädgårdar, en kär tillflykt. Då underofficerarna fingo taga gäddel fritt från kasernen, blevo trädgårdarna snart mycket bördiga och en tävlan uppstod mellan underofficersfamiljerna, om vilken som hade de vackraste blommorna och de bästa grötsakerna. Stugorna blevo så begärliga, att underofficerarna fingo välja efter ålder, varvid den äldste fick börja. Sålunda fick föräldsförvaltaren Ortenblad, som var äldst, den största och bästa stugan. Sex underofficerare fingo vardera två rum och kök i norra gaveln av kasernen. I den södra gaveln fanns enkelrum för ogifta underofficerare.

En rätt trevlig mässlokal hade underofficerarna fått upplåten åt sig en trappa upp i markententerbyggnaden. Då nästan alla bodde i närheten av sin mäss, kunde de ofta samlas där till små samkväm. De hade verkligen fått sin förläggning mycket väl ordnad och det var ej utan, att en och annan officer avundades dem. Även underofficerarna kunde få sina kulturella behov någorlunda väl tillgodosedda inom köpingen. Det var sålunda helt naturligt, att de redan från början trivdes rätt väl i sina nya förhållanden.

Alla kasernens byggnader voro målade i samma mindre tilltalande smutsigula färg och kunde i stil ej jämföras med den förmåliga Adolf Fredrik-kasernen i Landskrona.

Kaserngården var ett sorgligt problem. Den lösa sanden låg fotsdjup mellan byggnaderna. Inga vägar eller stigar funnos. Man kunde med möda ta sig fram. Sanden var så lös, att den gick högt upp på stövelskaften. Vid regnig väderlek blev man ordentligt nedsmord och drog in mycket sand i kasernen, vilket förorsakade de

icke vapenföra värnpliktiga, de s. k. "malajerna" extra arbete genom ofta påkommande skurningar.

Utbildningen led i högsta grad härav. Man kunde ej exercera eller köra i sanden och knappast rida i den, då den tröttrade hästarna för mycket. Terrängen runt omkring kasernen var så ojämn och stenig, att denna i lika mån försvårade nämnda utbildningsgrenar. Utbildningen måste därför, så långt det gick, förläggas inomhus i gymnastiksalen, ridhuset och kompanikorridorerna. En massa sand drogs till en början också in i gymnastiksalen, varigenom denna blev olämplig för sitt egentliga ändamål. Bättre blev det, sedan det anbefalls, att gymnastikskor skulle bäras av all personal vid alla övningar i gymnastiksalen.

Inga träd funnos på kaserngården utom några stycken björkar i den nuvarande musikparken samt bakom markententerbyggnaden.

Det såg till en början mycket mörkt ut för officerskåren att få bostadsfrågan ordnad, men så småningom gick det, även om man fick sätta ner pretentionerna åtskilligt. Tur var, att så många voro ogifta. Bosättningen blev dock mycket spridd. En bosatte sig i Tyringe, en på Vankivagården, en på Hässleholmsgården och en i Röinge. Av de övriga fingo en del bostäder i de våningar, som stodo tomma. Resten fick nöja sig med små stugor i utkanten av samhället. Ganska snart köpte en sig en villa, två lät bygga trevliga villor och en fjärde kom genom giftermål i besittning av den största villan i samhället.

De, som bodde långt från kasernen, hade sina ridhästar stående hemma över natten. De fingo då själva sköta om dem och utfordra dem med havre från kronans förråd. På grund av de särskilt under vintern dåliga vägarna, som tidvis försvårade cykelåkning, samt det ofta långa avståndet till kasernen red man ofta från och till den och ställde upp hästarna i närbelägna stall under måltiderna. Detta gällde framförallt under det korta frukostuppehållet, så länge ingen mathållning fanns i missen.

Fastän allt så småningom ordnade sig bättre, än man vägat hoppas, kan det ej bortses från att, särskilt för all ogift personal av alla grader, kasernens isolerade läge verkade mindre tilltalande. Det gick ej här att på lediga stunder komma direkt ut på trafikerade gator med dess förströelser. De vackra parkerna i Landskrona, Strandpaviljongen och Öresund med sina segelturer och

salta bad hade ej här någon motsvarighet. De voro nu endast ett kärt minne, dit tankarna ofta med vemod vände tillbaka. Nu föst förstod man allt, vad de hade betytt och kunde rätt värdesätta dem. Även tänkte man på, att resorna till Danmark ej skulle förekomma så ofta. Det gick nu ej att fara över på några eftermiddagstimmar. För officerskårens del var särskilt saknaden av deras strandvillor stor. Där brukade man ofta samlas under vackra kvällar långt ut på hösten.

Förbättring av utbildnings- och förläggningsmöjligheterna.

I överste von Heideman hade Skånska trängkåren fått en älskvärd och kunnig chef, som med sitt urbana, ömdömesfulla och kloka uppträdande förstod att redan från början skapa ett gott förhållande till oters myndigheter och befolkning. Han hade också lätt att få sin vilja igenom, vare sig det gällde militära anslag eller önskvärda förbättringar i samhället. Med energi satte han genast i gång med att råda bot på en del av de svårigheter, kåren råkat ut för genom sin förflyttning till Hässleholm.

Så snart trängkåren installerat sig i Hässleholm, visade sig skolfrågan vara en av de mest brännande och fordrade en omedelbar lösning. Flera av befället hade barn i skolåldern. Kaptenerna Gabrielson och Hamilton, som hade sammanlagt fem pojkar i skolåldern, satte sig då i spetsen för bildandet av en privatskola för samtliga barn inom samhället och grannskapet, vars föräldrar önskade, att deras barn bibragtes en högre skolundervisning, än den enbart folkskolan kunde erbjuda. Sålös skollokal förhyrde de ett gammalt hus, som då låg inom Stadsparkens nuvarande område. Föreståndare för skolan blev regementspastor Sivarsson. Han blev tillika en av lärarna. På grund av initiativtagarnas urbana sätt och praktiska läggning fick skolan en mycket god start. Till slutningen av barn blev långt större, än man vägat hoppas. Intresset visade sig vara stort såväl inom samhället som den omkringliggande landsbygden.

När höstregnen började falla, förvandlades vägen söder om kasernen till en enda stor gyttejöl. För att råda någon bot på eländet anlades på den östra sidan av vägen mellan avtavgsvägen till Vankiva och vägens närmaste backkrön en ca 1,5 meter bred gångbana genom att trängmanskapet påkörde grus och aska från kasernen.

Utsikt mot insendenturföräldet från kanslihuset (1908).

Föreläsare Örtengren med föreläsarpersonal utanför "kvarnbyggnaden" (1915).

Den döptes av folkhumorn till "trängens enskilda bank", men nyttjades av alla glände och cyklande. Efter marknadsdagarna, då bönderna brukade trafikera den med sina kreatur föredro den ett ganska berömligt skick, varför alltid en malajavdelning måste utkommenderas för renhållning. Man kan tycka, att det var en liten obetydlig detalj, men den var av mycket stort värde för oss alla, då den befriade oss från mycket obehag. Den kvarläggs och gjorde sin nytta många år framåt.

Under tiden hade överste von Heideman låtit kalla upp stadsträdgårdsmästaren i Landskrona för att låta göra upp en plan för kaserngårdens prydnad med planteringar. De medel, han lyckades erhålla härifrån samt för den makadamiserade vägen runt kaserngården, voro som de flesta militära anslag på den tiden för små. Endast plantorna, trädgårdsmästarens arvode samt den makadamiserade vägen kunde betalas därmed. Nästan allt annat arbete måste utföras med anlåtande av militär arbetskraft. Då det kåren årligen tilldelade icke vapenföra manskapet var otillräckligt, måste även en del vapenföra värnpliktiga tas i anspråk härifrån.

Efter de värnpliktigas inryckning omkring den 15. april 1908 började ett intensivt arbete med påkörning av matjord till de blivande gräsmattorna samt grus till gångarna. För träden på kaserngården grävdes runddelar om ca två meter i diameter och en meters djup. Dessa fylldes sedan med matjord och hästgödsel, som blandades väl. Den inre raden av träd planterades några år senare, vilket kunde märkas av att dess stammar voro klenare under uppväxten.

Som övningsfält arrenderades de stora och jämna fälten sydväst om kyrkan, där kasernetablissemnet enligt officerskårens önskan bort ligga. De voro ju rätt avlägsna från nuvarande kasernen och förflyttningarna dit och därifrån togo lång tid i anspråk, men det var det enda möjliga. Man fick göra övningspassen så mycket längre. Här byggdes hinderbana och hit förlades framförallt kör- och ridövningarna. Fälten voro alltid torra trots intensivt regnande och visade sig utmärkt för övningsändamål.

En annan brådskande angelägenhet var möbleringen av officers- och underofficersmessarna. Då de beviljades anslagen voro små och även skulle räcka till servis, duktyg och köksutredning m. m., måste möblerna av en ganska enkel beskaffenhet. Detsamma kan sägas om mattor och gardiner. Då officerskårens möblemang enligt officersbeslut skulle ritas av löjtnant Granlund och till-

verkas av en möbelsnickare i orten, blevo de ej färdiga förrän framåt sommaren år 1908. Hushållerska anställdes och matållning ordnades.

Det kändes skönt för oss ogifta att slippa gå ner till samhället, var gång vi skulle intaga våra måltider. Då officersmessan invigdes med en stor fest, var glädjen och tillfredsställelsen allmän. Vi hade återigen fått ett gemensamt hem, även om det var enklare, än vi önskat, där vi kunde vila ut mellan övningspassen och samlas efter tjänstgöringens slut. Genom att officersmessan i Landskrona låg i centrum av staden var den mycket mera besökt, än den någonsin blev i Hässleholm.

Det visade sig snart, att det förhyrda övningsområdet låg för långt bort för en del övningar, framförallt för exercisen, som fortfarande intog en framstående plats i utbildningen. Man kunde ej gärna utsträcka passen i exercis öfter en timmas verklig utbildning. Med marscherna fram och tillbaka blev passet ändock omkring två timmar. Det var alldeles för ansträngande, särskilt för det värnpliktiga manskapet. Det tog också för mycket tid från övriga utbildningsgrenar.

En slät och jämn plan omedelbart intill kasernen för exercis och idrott m. m. visade sig absolut nödvändig. Gymnastiksalen kunde ju vara ett dåligt surrogat, när endast stamskolorna lågo inne, men omöjlig när värnpliktskontingenterna ryckt in.

På våren 1907 hade jag avslutat 3-årig utbildning vid Gymnastiska Centralinstitutet och tjänstgjorde nu som gymnastik- och idrottsofficer vid kåren. Som sådan fick jag i uppdrag av kårchefen att föreslå en lämplig plats för en idrottsbana och sedan anlägga en sådan. Den skulle även kunna användas för annan utbildning, framförallt exercis. Det var omöjligt att finna en sådan plats, ty marken var överallt mycket kuperad och stenig samt delvis sumpig. Till sist stannade jag för den plats, där idrottsbanan nu ligger. Önskvärt hade ju varit, att banan blivit större, men på grund av terrängförhållandena måste man inskränka sig för att kunna minska arbetet och få banan färdig fortast möjligt. Kapten Wadström, som var lantmäteribildad, var behjälplig med avvägningen. När de värnpliktiga på sommaren 1908 avslutade planteringsarbetet på kaserngården, fick jag disponera en stor kontinent värnpliktigt manskap, däribland många vapenföra. Kompanierna turades om var tredje dag. Utbildningen av 1908 års värnpliktiga måste sålunda lämnas en del övrigt att önska.

Anläggningen av idrottsplatsen tog mera arbete och

drog längre ut på tiden, än man från början tänkt sig. Marken var nämligen så hård, att man ej kunde gräva i den utan måste hacka sig fram med spett och s. k. korpar. Stora stenar funnos i riklig mängd icke blott i ytan utan även nere i jorden. Stenmuren, som delvis omgiver banan, bär noggsamt vittne härom. I den del, som ligger närmast Almain, måste den göras 3—4 meter bred i botten, för att ej jordmassorna så småningom skulle pressa ut den. För transporten av sten och grus förhyrdes räls och tippvagnar. När idrottsplatsen äntligen var färdig i slutet av regementetsmötet, hade den kostat mycket svett och möda under 1000-tals dagsverken.

Invigningen skedde med tävlingar i allmän idrott och lekar, varvid musik kåren medverkade. Efteråt trakterades manskapet med extraförplägnad. Glädjen var allmän och uppriktig efter avslutandet av detta arbetskrävande värv, som icke gillats av alla, när det pågick, på grund av dess intrång på utbildningen. Det var ju dock kårchefen, som ytterst svarade för denna och tog det största ansvaret. Det gällde att tänka ej blott för dagen utan även på framtiden. Nu har idrottsplatsen i snart 50 år varit till stor nytta och glädje för dem, som under dessa år fått sin utbildning vid kåren. Den försummade utbildningen år 1908 har tagits igen med mycken god ranta. När de värnpliktiga hade ryckt in på våren 1909, utfördes dagligen musik där kl. 8—9, varvid samtliga kompaniers värnpliktiga fingo sin första utbildning i exercis under mycket uppskattade former.

När planteringarna på kaserngården voro färdiga, utfördes den mycket vackra musikpaviljongen efter ritningar av löjtnant Harald Granlund. Även de två säragna och pampiga portalerna vid ingången till kaserngården ha honom som arkitekt.

Vid tiden för kårens förläggning i Hässleholm hade den ingen skärpskjutningsbana, varför den under ett par år fick låna Gönge skyttefält, som välvilligt ställdes till förfogande. Under år 1909 påbörjades anläggandet av kårens egen skärpskjutningsbana vid Finjasjöns norra strand på den minnesrika och idylliska Mölleröds kungsgårds marker, ungefär på den plats, där öfverste Virgin föreslagit, att kasernetablissemnet skulle ligga.

Vid fullmäktigevalen hösten 1908 blevo överste von Heideman, kapten Gabriellson, löjtnanterna Granlund och Johnsson samt bataljonsläkare Stabe invalda som fullmäktige. Officerskåren fick sålunda en mycket talrik representation. Överste von Heideman blev dessutom ordförande i drätselkammaren, där alla frågor förbered-

Markeentusiast i Hässleholm.

des. Efter tjänstgöringens slut tillbringade han dagligen ett par timmar i dess expeditjonslokal, där han i kamrer Joel Linneroth hade en duktig och trogen medhjälpare.

Vi kastade oss genast med liv och lust in i alla kommunala frågor. Hässleholms köping hade vuxit upp som en svamp ur jorden. Invånarantalet hade på kort tid stigit våldsamt, men den administrativa utvecklingen hade ej hunnit med i farten. De frågor som pockade på sin lösning voro många och påträngande. Det blev en ny rusch i samhällets utveckling, nu nästan helt lagd på den kvalitativa sidan.

Skolfrågan måste få en ny lösning snarast möjligt, ty den starka tillströmningen av elever gjorde, att de förhyrda lokalerna voro alldeles för små. Flera klasser fordrades och lärarantalet var för litet. Löjtnant Granlund fick då det mycket krävande uppdraget att göra upp planer och ritningar för en kommunal mellanskola. Att han med all heder skildje sig från uppdraget vittnar än i dag de från mellanskola till allmänt läroverk upphöjda byggnaderna om.

Gatubeläggningen var i ett jämmerligt skick. Husägarna hade ännu skyldighet att söja för denna, var och en utanför sin fastighet. Somliga följde föreskrifterna, andra brydde sig ej om dem, däribland järnvägsmyndigheterna. Följden blev den, att på samma gata var en bit stensatt, en annan icke. Detta var förhållandet t. o. m. på Järnvägsgatan. Köpingen övertog nu gatubeläggningen, varefter denna förbättrades på så sätt, att de delar, som ej voro stensatta, nu belades med kullersten.

Vattenförsörjningen var mycket bristfällig. Tillgången på vatten var otillräcklig och det vatten, som tillhandahölls, bestod endast av tyvatten. Det fyllde sålunda ej de hygieniska krav, man hade rätt att fordra. För att rida bot därför borrades mycket djupa bunnar vid Galgberget, varefter vattnet pumpades upp i det imponerande vattentorn, som uppfördes på Galgbergets topp. Denna anordning fyllde åtminstone under den tid, jag tillhörde samhället, väl sin uppgift.

Frågan om ett nytt hotell pockade på sin lösning på grund av den stora resandeströmmen. Genom Hässleholms centrala läge blev köpingen alltmera begärlig som plats för sammanträden och sammankomster av ena eller andra slaget. Inom fullmäktige fanns ivriga förespråkare för hotellfrågan och så tillkom år 1912 Hässleholms Stadshotell. Att det redan från början fyllde ett stort behov, framgick med all tydlighet av den livliga frekvens, det redan från starten kom i åtnjutande av.

Remonsträttare framför stamstället.

Utdrag ur "havndförskådet" (1915).

Förvaltare Örtlen -
blad. med förråds-
personal utan för-
huvud förrådet
1915

verkas av en möbelsnickare i orten, blevo de ej färdiga förrän framåt sommaren år 1908. Hushållerska anställdes och mathållning ordnades.

Det kändes skönt för oss ogifta att slippa gå ner till samhället, var gång vi skulle intaga våra måltider. Då officersmännen invigdes med en stor fest, var glädjen och tillfredsställelsen allmän. Vi hade återigen fått ett gemensamt hem, även om det var enklare, än vi önskat, där vi kunde vila ut mellan övningspassen och samlas efter tjänstgöringens slut. Genom att officersmännen i Landskrona låg i centrum av staden var den mycket mera besökt, än den någonsin blev i Hässleholm.

Det visade sig snart, att det förhyrda övningsområdet låg för långt bort för en del övningar, framförallt för exercisen, som fortfarande intog en framstående plats i utbildningen. Man kunde ej gärna utsträcka passen i exercis utöver en timmas verklig utbildning. Med marscher fram och tillbaka blev passet ändock omkring två timmar. Det var alldeles för ansträngande, särskilt för det värnpliktiga manskapet. Det tog också för mycket tid från övriga utbildningsgrenar.

En slät och jämn plan omedelbart intill kasernern för exercis och idrott m. m. visade sig absolut nödvändig. Gymnastiksalen kunde ju vara ett dåligt surrogat, när endast stamskolorna lågo inne, men omöjlig när värnpliktskontingenterna ryckte in.

På våren 1907 hade jag avslutat 3-årig utbildning vid Gymnastiska Centralinstitutet och tjänstgjorde nu som gymnastik- och idrottsofficer vid kåren. Som sådan fick jag i uppdrag av kårchefen att föreslå en lämplig plats för en idrottsbana och sedan anlägga en sådan. Den skulle även kunna användas för annan utbildning, framförallt exercis. Det var omöjligt att finna en sådan plats, ty marken var överallt mycket kuperad och stenig samt delvis sumpig. Till sist stannade jag för den plats, där idrottsbanan nu ligger. Önskvärdt hade ju varit, att banan blivit större, men på grund av terrängförhållandena måste man inskränka sig för att kunna minska arbetet och få banan färdig fortast möjligt. Kapten Wadström, som var lantmäterieutbildad, var behjälplig med avvägningen. När de värnpliktiga på sommaren 1908 avslutade planteringsarbetet på kaserngården, fick jag disponera en stor kontinent värnpliktigt manskap, däribland många vapenföra. Kompanierna turades om var tredje dag. Utbildningen av 1908 års värnpliktiga måste sålunda lämnas en del övrigt att önska.

Anläggningen av idrottsplatsen tog mera arbete och

drog längre ut på tiden, än man från början tänkt sig. Marken var nämligen så hård, att man ej kunde gräva i den utan måste hacka sig fram med spett och s. k. korpar. Stora stenar funnos i riklig mängd icke blott i ytan utan även nere i jorden. Stenmuren, som delvis omgiver banan, bär nogsam vittne härom. I den del, som ligger närmast Almaln, måste den göras 3—4 meter bred i botten, för att ej jordmassorna så småningom skulle pressa ut den. För transporten av sten och grus förhyrdes räls och tippvagnar. När idrottsplatsen äntligen var färdig i slutet av regementsmötet, hade den kostat mycket svett och möda under 1000-tals dagsverken.

Invigningen skedde med tävlingar i allmän idrott och lekar, varvid musikkåren medverkade. Efteråt trakterades manskapet med extraförplägnad. Glädjen var allmän och uppriktig efter avslutandet av detta arbetskrävande värv, som icke gillats av alla, när det pågick, på grund av dess intrång på utbildningen. Det var ju dock kårchefen, som ytterst svarade för denna och tog det största ansvaret. Det gällde att tänka ej blott för dagen utan även på framtiden. Nu har idrottsplatsen i snart 50 år varit till stor nytta och glädje för dem, som under dessa år fått sin utbildning vid kåren. Den föresutnade utbildningen år 1908 har tagits igen med mycken god ränta. När de värnpliktiga hade ryckt in på våren 1909, utfördes dagligen musik där kl. 8—9, varvid samtliga kompaniers värnpliktiga fingo sin första utbildning i exercis under mycket uppskattade former.

När planteringen på kaserngården voro färdiga, uppfördes den mycket vackra musikpaviljongen efter ritningar av löjtnant Harald Granlund. Även de två säregna och pampiga portalerna vid ingången till kaserngården ha honom som arkitekt.

Vid tiden för kårens förläggning i Hässleholm hade den ingen skarpskjutningsbana, varför den under ett par år fick låna Göinge skyttegilles, som välvilligt ställdes till förfogande. Under år 1909 påbörjades anläggandet av kårens egen skarpskjutningsbana vid Finjasjöns norra strand på den minnesrika och idylliska Mölleröds kungsgårds marker, ungefär på den plats, där överste Virgin föreslagit, att kasernablistementet skulle ligga.

Vid fullmäktigevalen hösten 1908 blevo överste von Heideman, kapten Gabriellson, löjtnanterna Granlund och Johnsson samt bataljonsläkare Ståbe invalda som fullmäktige. Officerskåren fick sålunda en mycket talrik representation. Överste von Heideman blev dessutom ordförande i drätselkammaren, där alla frågor förbered-

Remonstrerare framför stamstället.

Musikkåren i Hässleholm.

des. Efter tjänstgöringens slut tillbringade han dagligen ett par timmar i dess expeditiionslokal, där han i kamrer Joel Linneroth hade en duktig och trogen medhjälpare.

Vi kastade oss genast med liv och lust in i alla kommunala frågor. Hässleholms köping hade vuxit upp som en svamp ur jorden. Invånarantalet hade på kort tid stigit våldsamt, men den administrativa utvecklingen hade ej hunnit med i farten. De frågor som pockade på sin lösning voro många och påträngande. Det blev en ny rusch i samhällets utveckling, nu nästan helt lagd på den kvalitativa sidan.

Skolfrågan måste få en ny lösning snarast möjligt, ty den starka tillströmningen av elever gjorde, att de förhyrda lokalerna voro aldeles för små. Flera klasser fordrades och lärarantalet var för litet. Löjtnant Granlund fick då det mycket krävande uppdraget att göra upp planer och ritningar för en kommunal mellanskola. Att han med all heder skötte sig från uppdraget vittnar än i dag de från mellanskola till allmänt läroverk upphöjda byggnaderna om.

Gatubeläggningen var i ett jämmerligt skick. Husägarna hade ännu skyldighet att sörja för denna, var och en utanför sin fastighet. Somliga följde föreskrifterna, andra brydde sig ej om dem, däribland järnvägsmyndigheterna. Följden blev den, att på samma gata var en bit stensatt, en annan icke. Detta var förhållandet t. o. m. på Järnvägsgatan. Köpingen övertog nu gatuhållningen, varefter denna förbättrades på så sätt, att de delar, som ej voro stensatta, nu belades med kullersten.

Vattenförsörjningen var mycket bristfällig. Tillgången på vatten var otillräcklig och det vatten, som tillhandahölls, bestod endast av ytvatten. Den fyllde sålunda ej de hygieniska krav, man hade rätt att fordra. För att råda bot därför borrhades mycket djupa brunnar vid Galgberget, varefter vattnet pumpades upp i det imponerande vattentorn, som uppfördes på Galgbergets topp. Denna anordning fyllde åtminstone under den tid, jag tillhörde samhället, väl sin uppgift.

Frågan om ett nytt hotell pockade på sin lösning på grund av den stora resandeströmmen. Genom Hässleholms centrala läge blev köpingen alltmera begärlig som plats för sammanträden och sammankomster av ens eller andra slaget. Inom fullmäktige fanns ivriga förespråkare för hotellfrågan och så tillkom år 1912 Hässleholms Stadshotell. Att det redan från början fyllde ett stort behov, framgick med all tydlighet av den livliga frekvens, det redan från starten kom i åtnjutande av.

Julfest i Motala (1917).

Belysningen inom samhället var mycket bristfällig och bestod mestadels av svagt tändande fotogenlampor. Järnvägsområdet hade acetylenbelysning. Efter en explosion av denna, varvid en man dödades, blev belysningsfrågan aktuell även för dess del. Silunda tillkom efter en del förhandlingar Häsleholms elektricitetsverk väster om järnvägen. Efter en tid anknöts det till Sydsvenska kraftaktiebolaget.

Brandväsendet var under all kritik. På Frykholmsgatan fanns en pumpstation, som drevs med handkraft. Sedan vattentunnor allunda blivit påfyllda, kringkördes de i hästfordon till brandplatsen. Därefter vidtog vattnets tappande i handsprutor. Brandkåren bestod av en frivillig sammanslutning av manliga invånare. Den sammankallades medelst signaler från ett lokomotiv. Så snart vattenfrågan i samhället var ordnad, vidtog byggnadet av brandstationen och uppställandet av en ordinarie brandkår.

En annan fråga, som låg många varmt om hjärtat, var uppförandet av en kyrka. Den kyrkliga föreningen forcerade sina penninginsamlingar genom basarer och konserter m. m. och år 1914 stod kyrkan färdig i den dominerande och vackra plats, som under många år varit reserverad för den.

Inkorporeringsfrågan borde ha ordnats före trängkårens inflyttning. Nu voro alla nyinflyttade militärer, som bodde i Vankiva socken, redan skrivna där och betalte skatt dit. Vid en inkorporering nu av det av kronan inköpta området måste hänsyn tagas härtill och lösosumman rättas därefter. Då skadan redan var skedd och någon nämnvärd nyinflyttning ej kunde förväntas under de närmaste åren, fick frågan anstå till förmån för andra för tillfället mera nödvändiga saker.

Alla dessa genomgripande och dyrbara anordningar i det lilla samhället genomfördes mellan åren 1908 och 1914 såsom en direkt följd av Skånska trängkårens inflyttning. Den drivande kraften i det hela var överste von Heideman, livligt understödd av oss andra representanter för kåren, kanske särskilt av kapten Gabrielson. Det talades ej så litet kommunalpolitik inom officerskåren på den tiden. Givetvis medförde det stora kostnader för ett samhälle med den lilla bärkraft, som Häsleholm då hade. Mången ruskade nog på huvudet och tyckte, att vi stormade på för fort.

Men allting var så bristfälligt och den ena förbättringen hade en annan till följd. Skattekrönornas antal var ej stort. Skatten var visserligen låg och tålde väl någon höjning, men ingen önskade det, varför den stör-

Efter jubileum på Vankiva (1933).

sta sparsambet iaktogs. Man var mycket rädd för att höja skatten över de 4—5 kr. per beviljningskrona, som då var allmän i kringliggande samhällen, däribland Kristianstad, ty en hög kommunalskatt skulle avskräcka folk från att bosätta sig inom samhället och industrier att slå sig ner där. Den skulle i stället kunna bli en frestelse för dem, som bodde där, att flytta därifrån.

Allt finansierades genom långfristiga lån till låg ränta, som då voro lätta att få. Man var nog optimistisk att räkna med, att skattekrönornas antal skulle växa i ungefärlig takt med räntorna och avbetalningarna å lånen.

I och med första världskrigets utbrott år 1914 började priserna stiga kraftigt på såväl arbetskraft som materiel. Penningknapphet började också göra sig gällande. Det var en lycklig slump för Häsleholm, att alla dessa förbättringar blevo beslutade och genomförda under den billiga tiden före första världskriget. Eljest hade de nog fått anstå till långt fram i tiden och dragit mycket större kostnader, än nu blev fallet. Skattebetalarna måste sålunda i det långa loppet känna sig tacksamma över de energiska insatser, som här gjordes huvudsakligen från trängkårens sida, varigenom de sluppit undan så pass billigt, som skett.

Alla ovannämnda förbättringar i köpingen hade ett bestämt mål, nämligen att göra den värdig att upphöjas till stad. Invånarantalet hade visserligen ej ökat i den mån man hoppats under de närmast föregående åren på grund av den fösummade inkorporeringen. Fortfarande var endast ett mindre antal av de nyinflyttade militärerna skrivna i köpingen, men denna hade dock fått prägeln av en garnisonsstad. Detta gällde framförallt, när huvudmassan av de värnpliktiga var inkallad. Nog av, den 1. januari 1914 var målet nått och Häsleholms upphöjelse till stad firades vid nyårsakftet högtidligen på Stortorget genom tal från Stadshotellens balkong, musik av Skånska trängkårens musikkår, unison sång och illumination.

A. JOHNSON

Kör själv

hyr bilen hos

Häsleholms Biluthyrning

Telefon 126 16

Avskedet från Landskrona

För staden Landskronas välkommande innebar T 4 flyttning till Häsleholm att staden, så vitt då var känt, komme att upphöra att vara garnisonsort. Att detta kändes egendomligt för en stad, som allt sedan den anlades i början på 1400-talet bytt militär trupp inom sina murar, framgår icke minst av nedanstående artikel på ledarplats i Landskrona-Posten torsdagen 3/10 1907.

"LANDSKRONA UPPHÖR ATT VARA GARNISONSTAD

Eff opprop för dagen

I dag kl 9.35 f. m. afreste härifrån till sin nya förläggningssort, Häsleholm, befäl och manskap tillhörande Skånska Trängkåren, och dermed har den sista länken brustit, hvilken tills nu uppehållet Landskrona såsom garnisonsstad. Huruvida vår stad för framtiden kommer att tjena såsom militärförläggningssort är, som bekant, ännu icke afgjort. Utsikterna äro visst icke stora, — så mycket är säkert, — men ännu är frågan icke slutligt afhandlad och det är mindre troligt att det här befintliga ännu i utmärkt skick varande etablissementet för all framtid skall få stå obegagnadt. Det har varit tal om att från Helsingborg hitförlägga en kontingent af Skånska Husarregementet, men huruvida denna plan kommer att realiseras, derom är man ännu oviss. Att Norra Skånska infanteriregementet icke kommer att förläggas till Landskrona torde kunna anses såsom en redan afgjord sak.

Det är gamla traditioner Landskrona har såsom garnisonsstad. Allt sedan sin anläggning för snart 500 år tillbaka har Landskrona såsom sina murar hyst militär och varit en god fästning samt såsom sådan eftertraktad besittning under de otaliga krigen med vårt danska grannland. Stadens militära historia är ju en af alla så kända sak, att derom icke lönar sig att orda och det är heller icke meningen att här tala om hvad staden i det afseendet varit. Bättre hade det däremot varit om vi här kunnat berätta att Landskrona såsom garnisonsstad ännu icke spelat ut sin roll. På ett dylikt spörsmål måste emellertid inom en ej allt för aflägsen framtid ett afgörande svar komma.

Efter att ha erinrat om den tid, då delar av Kungl Wendes artilleriregemente var förlagda till Landskrona fortsätter tidningen:

Så uppsattes Skånska Trängkåren och förlades till Landskrona, men man hade sig från början bekant, att kåren icke för framtiden skulle komma att förblifva här, och som ofvan nämndes

afreste befäl och manskap i dag till Häsleholm för att taga de der för kårens räkning uppförda kasernerna i besittning.

Från och med i dag står således den stora kasernen i stadens centrum tyst och öde. Trumpetsignalerna ljuda icke mera derifrån ut öfver staden, byggnaderna äro öfvergifna, lifvet inom dess murar har upphört att gå sin vanliga gång — eller med andra ord — Landskrona har upphört att vara garnisonsstad.

I går var å Stadshotellet anordnad en afskedsfest för trängkårens officerare, i hvilken samtliga dessa deltago jemte ett 40-tal andra personer. Vid festen talade t. f. borgmästaren Nordenstierna för trängkåren, uttalande hopp att densamma måtte komma att trivas på sin nya förläggningssort, hvilket tal besvarades af trängkårens chef, öfverstelöjtnant von Heideman. Senare talade auditören K. Lindquist för officerskåren, hvilket kapten F. Kallerman besvarade. Till kaptenen greve H. Hamilton frambars ett tack för hvad han verkat för sportens höjande bland ungdomen i vår stad.

Festen, vid hvilken den mest angenäma stämning var rådande, afslutades med att man gemensamt sjöng "Du gamla, du fria".

Kl. half åtta i dag på morgonen uppställes manskapet till korum å kaserngården. Sedan musiken utfört en psalm hölls en kort bön af regementspastor O. Hesselgren. Så följde åter en psalm af musiken, hvarefter chefen framför fronten erinrade i korta ordalag om af hvilken betydelse den gamla kasernen varit, hvilken man nu stod redo att lemna, samt om huru många generationer som inom dess murar erhållit sin militära uppfostran. Han slutade med att utbringa ett tvåfaldigt hurra, hvilket kraftigt besvarades.

En hel del åskådare hade med anledning af den enkla men högtidliga akten samlats å kaserngården. Då det extratåg, som afgick å ofvan sagda

(Forts på sid. 27)

Inflyttningen i Hässleholm och

Inflyttningen i Hässleholm innebar för den dåvarande köpingens vidkommande, att den blev garnisonsort med allt vad därav följer. Något av stämningen inom köpingen fångas i följande välkomsthälsning, som återfinns i Norra Skåne för den 3. oktober 1907, den dag då kåren ryckte in i sin nya förläggning.

Skånska Trängkåren

anländer till Hässleholm i dag med extratåg kl. 1.30 e. m.

Vi hoppas därför att köpingen då kläder sig i flaggskrud för att därmed hälsa militärerna välkomna.

För vår del bringa vi den också en välkomsthälsning och önska, att Trängkårens hitflyttning må verksamt främja köpingens utveckling. Att så också kommer att ske, har man de mest grundade skäl för, då man vet att Trängkårens chef är en man med vida och folkliga vyer, en personlighet, som med varmt intresse vill det allmännas väl. Och herrar officerare i öfrigt i Trängkåren medföra från Landskrona så goda rekommendationer, att något bättre ej gärna kan gifvas.

Det obehag med militärförläggning, som plågar komma till synes, är det spända förhållande mellan manskap och civila, som så ofta uppstår. Detta kan väl, åtminstone i mindre utsträckning, ej gerna undvikas, men väl betydligt minskas, därest befälskåren vet att häremot intaga en förståndig hållning, något som nog hrr Trängofficerare skola veta att göra.

I början bögt motvilliga att hitflytta, är vår önskan att hrr officerare samt manskapet, dock må trivas godt i Hässleholm, sedan de nu hitkommit. Atskilligt i köpingens "utrustning" kommer nog i det första att saknas men med gemensamma sträfvanden kan detta i en snar framtid afhjälpas.

**Skånska Trängkåren:
Välkommen!**

hur intåget i nya kasernen skedde

skildras i Norra Skåne den 5 oktober 1907:

"Skånska trängkåren anlade till Hässleholm med extratåg i torsdags, och var, dagen till ära, den svenska flaggan hissad i köpingen.

Vid tiden för tågets ankomst hade å stationen församlat sig en väldig folkmassa, hvilken marscherade upp till norra bangården då tåget fördes dit för aflastningen.

Sedan denna ägt rum, tågades, med musiken i teten, upp till kasernen å hvars gård uppställning skedde och chefen för kåren, öfverstelöjtn. Hejdeman i ett utmärkt anförande hälsade truppen välkommen till det nya hemmet. Hr öfversten lade därvid vederbörande på hjärtat att städse hafva aktning för sin kår samt ordna sig så, att det nya hemmet blir till trefnad och glädje.

Då blir inryckningsdagen här ett angenämt minne och vistelsen i det nya hemmet angenäm.

Ingen bör sätta sig själf i främsta rummet, utan städse ha det allmänna för ögonen samt tänka på dem, som komma efter. Tal. hoppades att kåren skulle veta att äfven i det nya hemmet bevara den goda anda, som städse varit rådande samt att alla våra goda önskningar måtte gå i rik uppfyllelse.

★

Det nu inflyttade manskapet utgör omkring 100 man, hvaraf en del militärbetare. Dessa skola om några dagar utrycka, men andra komma att inrycka i stället.

Den allmänna meningen inom köpingen är, att den första bekantskapen med trängkåren här var af angenämaste slag.

Under hitresan hade en af manskapet fördröjt sig under uppehållet i Eslöf å en krog därstädes samt försökt hoppa på det igångsatta tåget.

Därvid föll han ned mellan vagnarna samt fick några skador, dock inga lifsfarliga."

En unik bild från Skånska trängkårens marsch till den nya kasernen efter aflastningen på Hässleholms järnvägsstation den 3 oktober 1907.

Överste A. Norberg.
Chef för T 4 1949—1952.

Ett steg i utvecklingen vid T 4 under senare tider

Såsom i annat sammanhang berörts bjöd Landskrona-tiden för T 4:s del på sina fördelar. Men förflyttningen till Göinge-bygden gav andra fördelar, särskilt så som förhållandena kom att gestalta sig under senare år. T 4 fick ett naturligare läge, mera centralt och med gynnsammare betingelser för sin utveckling och för sin verksamhet både i fred och under beredskap. Förläggningen visade sig också gynnsam bl a som utgångspunkt för de transportförband ur trängen, som efter krigshändelsernas slut 1945 vid olika tidpunkter skickades ut till hjälpbehövande länder, t e Österrike. Det kan kanske också vara värt att omnämna att de danska polistrupperna, som med regeringens medgivande utbildades i Sverige under kriget, fann T 4 utgöra den lämpligaste samlingsplatsen före sin insats i krigets slutfas. Tanken härpå kunde dock ej förverkligas med hänsyn till den då förestående värinryckningen. T 4 kom i det sammanhanget endast att utgöra en förrådsplats för en stor del av "den danska brigadens" bilar.

Den tekniska utvecklingen, som tog särskild fart under kriget, kom efter hand att sätta sina spår både på organisation och utrustning inom krigsmakten. Detta i sin tur ställde ökade krav på underhållsförbanden, vilket bl a medförde en ökning av utbildningskontingenten vid trängen. Utbildningskompaniernas antal växte. Och vid sidan av trängen och intendenturtrupperna tillkom som ett särskilt truppslag tygtrupperna. Men då verksamheten i fält för underhållsförbanden måste samordnas och förbanden infogas i underhållsgrupper och etappgrupper, borde detta förberedas och samövning ske redan i fred. Därför fattades vid 1948 års riksdag beslut om att träng-, tyg- och intendenturtrupperna skulle sammanslås till ett truppslag. Först kom härvid ett tygkompani att förläggas till T 4 och sedermera även ett intendenturkompani. Det är emellertid inte mer än naturligt, att en förändring av det slag, som det här var fråga om, kan stöta på vissa svårigheter och att sammanfogandet av de olika elementen till en enhet kan ta sin tid. Men man kan nog säga att denna sammanslagningsprocess vid T 4 förlöpte mycket gynnsamt, främst beroende på att från T 4:s sida allt gjordes för att både befäl och trupp vid de nya förbanden skulle bli väl omhändertagna och finna sig tillrätta.

Ökningen av antalet utbildningskompanier vid T 4 blev emellertid så stort, att dessa icke längre med fördel kunde sortera direkt under kårchefen. Det blev nödvändigt att, såsom vid arméns större förband — regementena — införa en bataljonsindelning. I själva verket hade T 4 ett avsevärt mycket större antal värnpliktiga än många regementen. I konsekvens härmed bestämdes också att T 4, liksom övriga trängkårer, från 1/7 1949 skulle övergå till att vara regemente. En och annan kunde väl tycka att den gamla trängkårsbenämningen kunde vara väl så god. Sett i sitt allmänna sammanhang var dock förändringen betydelsefull därför att den gav ett rikigare uttryck åt vad organisationen verkligen motsvarade och krävde, samtidigt som härmed underströks den vidgade betydelse, som trängförbanden under nutida förhållanden fått.

A. Norberg

Tillbakablick

Överste P. Kellin.
Chef för T 4 1952—1955.

Liksom det framföriggande tycks torna upp sig till stundom synbarligen överkomliga eller i varje fall svårforcerade hinder, sjunker det förgångna tillbaka som något lätt överstundat, småningom t o m som något överkligt. Man vet icke riktigt om man har varit med om det hela eller om det blott varit en dröm, något inbillat som man skapat sig i fantasien.

Kanske just något i den vägen kände och känner den som för truppslaget tidigare helt främmande plötsligt sätts att föra befäl över ett av dess regementen. En intensiv repetitionsövningsmånad femton år tidigare var den enda direkta kontakt som jag hade haft med T 4 och Hässleholm, när jag tillträdde befälet på våren 1952. Den bild som fanns bevarad i minnet, visade ett litet behändigt förband i en liten stilla och ej alltför nöjesjudande stad. Visserligen hade förändringar skett både i arméorganisation och samhällsstruktur men man betraktar ju det mesta så som man en gång själv upplevt det. Kåren hade växt ut till regemente men vad detta innebar fattade man först sedan man trängt in i regementets arbete och liv. Den lilla staden hade skjutit fart men hur långt och i vilken riktning, det var okända faktorer. Det gällde alltså att med en viss vördnad, om dock utan avkall på genomförandet av vissa föresatser, nalkas chefsstolen.

Än en gång skulle det besanna sig att om den första bilden är angenäm att betrakta, så vill det mycket till innan ett fördelaktigt intryck skall förbytas i motsatsen. Den vänlighet och hjälpsamhet som befälskårerna och övriga vid T 4 anställda redan från början lade i dagen gjorde det lockande att gå till det nya arbetet. Man tordes fråga och be om råd där man var mindre sakkunnig eller där man med nykomlingens fräschör trodde sig ha funnit en annan och bättre lösning. Talande argument från årtals prov kunde ofta bevisa hållfastheten i ett hävdvunnet handlingsätt eller en beprövad åtgärd.

Själva kasernområdet med all växtlighet var också något som tjugade. Det var en arbetsplats i ett fritidsområde, där man kunde gå ikring dag efter dag och ständigt finna något som man icke sett tidigare eller något som gav upphov till intressanta planer på ändring och utvidgning. Bättre villkor för undervisning, bättre och ändamålsenligare samlingslokaler för befäl och civilanställda samt möjligheter att utbilda regementets hela kontingent i Hässleholm, var några av de främsta önskemålen. Jag hoppas att de nu äro på väg att förverkligas.

Utän en stor portion tillmötesgående från grannar och andra markägare skulle regementet icke kunna genomföra sitt utbildningsprogram. Då man icke kan räkna med att allt framgent få hålla till på enskilda ägares områden stod också kravet på ett övningsområde högt på önskelistan. Var skall man finna ett sådant område i ett så till ytterlighet utnyttjat landskap? Var skall man få rum för de militära övningarna i det tjugiga och livsviktiga Skånelandet?

Det var som sagt mycket man kunde önska sig men också mycket av det bestående som man kunde glädjas åt. Andan inom regementet och förhållandet till Hässleholms stad var två solida grundpelare som nykomlingen lade märke till. Mätte det få förbli så! Mätte alla föregående T 4-ares goda insatser som Hässleholmarna mana alla kommande trängare till fortsatt arbete för hembygd och hemstad.

(Forts. nästa sid.)

INFÖR JUBILÉET

Det är den 3 oktober i år 50 år sedan dåvarande Skånska trängkåren bröt upp från Landskrona för att flytta till sin nya förläggning i Hässleholm. Regimentet kommer att fira detta 50-årsminne på båda platserna. Tyvärr medger inte förhållandena att några större arrangemang vidtas på någondera platsen. T 4 kommer nämligen i höst att ställas inför betydande problem i samband med att repetitionsövningarna återupptas. Höstens repetitionsövningskontingent kommer att bli en av de största sedan beredskapstiden och detta kommer bli att föra med sig att åldersklassen tillfälligt måste förläggas till det gamla husarlägret i Ljungbyhed. Det har dock ansetts önskvärdt att icke låta jubiléet passera förbi utan några som helst yttre manifestationer.

För Landskronas vidkommande är planerna i stort sett klara och det preliminära programmet har följande utseende. Söndagen den 22 september omkring kl 1145 anländer åldersklassen till staden från sin tillfälliga förläggning i Ljungbyhed. Kl 1215 blir det samling och uppställning på den gamla kaserngården i stadens centrum, varunder arméns musikkår i Ystad medverkar. Efter avslutning till regementschefen riktar stadsfullmäktiges ordförande, f d riksdagsman Karl Nilsson, en välkomsthälsning till regementet varefter det blir parad för fanan. Regementschefen håller ett kort

anförande i anslutning till 50-årsminnet och sedan utför musikkåren ett musiknummer. Högtidligheten avslutas med en kort fältgudstjänst under medverkan av regementspastorn.

När högtidligheten på kaserngården är slut blir det förbimarsch inför regementschefen och representanter för staden och senare på dagen konsertar musikkåren i Wrangelska parken under en timmes tid, medan de värnpliktiga får tillfälle att bese stadens sevärigheter. Omkring kl 1630 beräknas återfärden ta sin början.

Detta är således programmet för Landskrona, som det ter sig i dag. Smärre ändringar kan dock komma att ske.

Det är regementets förhoppning att de av kamratföreningens medlemmar, som har möjlighet därtill, möter upp i Landskrona. Reserverad plats kommer att ordnas både vid högtidligheten på kaserngården och vid förbimarschen.

Hur jubiléet skall firas i Hässleholm är ännu icke bestämt. Det torde knappast bli möjligt att fira det förrän repetitionsövningsförbanden ryckt ut omkring mitten av oktober. Så fort programmet blivit i huvudsak klart, kommer det att meddelas i pressen och på annat sätt, så att kamratföreningens medlemmar och andra för regementet intresserade skall få veta hur det blir.

Redaktören

TILLBAKABLICK (Forts. från föreg. sid.)

Först när man närmare sysslat med underhållstjänstens praktik förstår man hur omfattande utbildningsarbetet är. Många trängsoldater måste utveckla en stor portion självverksamhet och icke rädas att ta initiativ. Kraven på utbildaren — befälskåren — ställs därför högt. Vissa äro ju specialister och kan därför direkt placeras in i utbildningsschemat. Å andra sidan bör icke befälet få förlora orienteringen också i andra grenar av underhållstjänsten. Alltnog, alla dessa faktorer gjorde befälsplaceringarna till ett omfattande arbete och ett läggspel, där ansvar och fortbildning voro ett par betydande ingredienser.

Det är förvisso mycket man kan erinra sig från T 4-tiden, många episoder som man vill dra fram men perspektiven ha ännu icke blivit de rätta. Avståndet i tid är för kort. Så mycket är emellertid klart att jag på min nuvarande plats har en ofantlig nytta av att ha fått blicka in i underhållstjänsten. En rätt balans i försvarsfrågan kräver lika mycket hänsyn till underhållstjänsten som till de taktiska och tekniska faktorerna. Det är sålunda med den djupaste tacksamhet för tiden på T 4 som jag då och då i mitt nuvarande arbete kan ge en vink om hur den eller den underhållsdetaljen bör ordnas. När jag gör så, är det ofta från någon händelse eller övning vid regementet som jag hämtar förebilden eller lärdomen. Mätte regementet allt framgent få verka i sin viktiga uppgift att skapa realistiskt arbetande underhållsoldater! Mätte de, för vilka trängarna arbetar, också förstå vad som utträttas.

Så en dag var den korta sagan förbi och man fick som föredetting inta sin plats i Kamratföreningens led. Mätte vår kamratförening allt framgent få hålla sig stark och livskraftig till förmån både för sina medlemmar och för regementet. Ty där gammalt och nytt möts är i alla fall avsikten densamma — uppslutning kring Skånska trängregementet av i går, i dag och i morgon.

Per Kellin

Hänt vid T 4

1956

3/12 Gymnasisterna i ring II besöker T 4. Efter en orientering om regementets organisation talade kapten Lindencrona om officersyrket och en befälselev om sin syn på militärbildningen. Därefter redogjorde löjtnant Lindstedt för utbildningen till officer och den fortsatta vidareutbildningen för officerare. Sedan motor-, ammunitions- och signallektionssalarna demonstrerats blev det lunch i matsalen. På eftermiddagen fick gymnasterna följa några utbildningspass, bl a i exercis och stridsgymnastik, därefter blev det förevisning av detaljer i sjukvårdsutbildningen och av körning med terrängbil. Besöket avslutades med att filmen "Hur försörjes en brigad" visades.

November

Händelserna i Mellersta östern återverkar här hemma och regementet liksom övriga förband beordras skärpa sin vakthållning. Skärpta bestämmelser om sparsamhet med bränslen utfärdas.

December

4/12 På regementsorder meddelas, att sjukvårdstjänsten inom garnisonen i fortsättningen skall samordnas. Detta innebär, att den egentliga sjukhusavdelningen vid regementet läggs ned och att alla sjuka vårdas vid P 2 sjukhus. I fortsättningen sker endast läkarundersökning och tandvård vid sjukvårdsavdelningen.
3/12—7/12 Delar av 9. kompaniet deltar i 17 övningar i trakten av Revinghed—Hässleholm—Simrishamn.
9/12—13/12 Tränginspektören, överste A. Norberg, inspekterar utbildningen vid regementet.
19/12 Hela regementet samlas i kyrkan för att fira sedvanlig julvesper.

1957

14/1 Under rubriken "Tre belönade för 25 års trogen mathållning på T 4" omtalar Norra Skåne, att husmor, fröken Grete Müntzing, och hennes två äldsta medhjälpare, fru Judith Holmer och fröken Tea Persson, i 25 år svarat för kosthållet på regementet. För sin långa och trogna tjänst har de fått mottaga regementets plakett.
Under dessa 25 år har fröken Müntzing med sina medhjälpare lagat nära sex miljoner middagar eller lika många som Hässleholms samtliga invånare äter under två års tid. Fröken Müntzing är äldst i gården. Hon kom till T 4 nylårsdagen 1932, fru Holmer den 9 maj och fröken Persson den 15

juni samma år. Det var samma år som den individuella utspisningen infördes vid regementet. Dessförinnan fick truppen marschera till matsalen och sätta sig vid borden, där maten var utportionerad bordsvis. Ingen fick dock ta för sig förrän bordsbefälhavaren lämnat sitt medgivande. Detta system avskaffades som sagt under 1932 till förmån för det nuvarande snidiga systemet med individuell utspisning.

Fröken Müntzing har givetvis skaffat sig god erfarenhet av vad de värnpliktiga tycker bäst om i matväg och det är faktiskt så, att ärtor och fläsk icke längre är den populäraste rätten, vilket många tror. Dagens värnpliktiga uppskattar mest helt kött och en god efterrätt med gräddor.

16/1—18/1 Hela regementet deltar i förbandsövning i brigunderhållsgrupp. Övningsledare är chefen för I. bataljonen, major Luning.

20/1 "Trängen i Hässleholm samlas under ett tak", omtalar tidningen Arbetet, och fortsätter: "Hur det nu är så har inte Skånska trängregementet fönt kunnat samla alla sina kompanier under ett tak utan en del av dessa har varit utspridda. Till nästa år skall det emellertid bli anordnade och man skall kunna verkställa den länge närda tanken på samförläggningen för hela regementet. För närvarande håller trängen på med att uppföra två hypermoderna kaserner i skogen väster om regementet. Dessa båda kaserner, som beräknas ta omkring ett år i byggnadstid, skall inrymma sammanlagt 300 man."

22/1—24/1 Deltar regementet i förbandsövning med transportbataljon under regementschefens ledning.

29/1 Instruktörskola I och befällsskola K avgår med landsvägstransport till Sollefteå för vinterutbildning fram till den 19 februari.

7/2 Enligt Norra Skåne har sjätte kompaniet på T 4 "fått genomgå det verkliga mandonsprovet. Utan några som helst upplysningar om vad som skulle komma utöver en enkel angivelse till första kontrollen, gav sig 84 man ut på en 'elvmamilabana'. 83 man tog sig runt omväxlande med apostlahäst och cykel.

Vid första kontrollen i den av löjtnant Wide väl förberedda fälttävlingen skulle de värnpliktiga lösa en rebus för att hitta vidare. Därefter fortsatte tävlingen i form av cykelorientering över stationer med handgranatkastning, skjutning och fotoorientering 4,5 km. I slutet av etappen gjordes överskeppning, där de soldater som ej blivit genomblöta av regnet under sin färd till Mölleröd

Hälsör, fröken Greta Månzberg, omgiven av fru Judith Holmer och fröken Tea Persson.

via Hästveda fick kännas vid att vattnet är rätt kallt så här års.

Kanske många kände sig trötta efter dagsetappens 6 mil men 4 timmars vila gjorde tydligen susen, ty samtliga patruller ställde upp till start på natt-etappen...

Vad som kanske mest imponerade var deltagarnas lust att komma runt banan till varje pris, men kanske var det de magiska ordorden 'NI-NÄR-

MAR-ER-MADRASSEN' på hemliga kontroller-na, som gjorde susen även om det tog över ett dygn för en del patruller att finna sista ordet", slutar tidningen.

7/2 Avlägger 8. klassen i Röke och Broby folkskolor studiebesök vid regementet.

19/2—22/2 Under regementschefens ledning deltar regementet i förbandsövning med underhållsgrupp.

Segrande laget i 6. komp. fälttjän: fr o vpl Lynhagen, 371 Andersson, 365 Nilsson och 415 Holmberg.

Mars

3/3—11/3 Hela regementet deltar i I. militärområdets värövningar i terrängen nordväst och norr om Karlshamn. Tidningsrubriken "P 2 och T 4 göra fina insatser i gränskriget" ger en uppfattning om hur prestationerna bedömdes på tidsningsmannahöll. Denna uppfattning jävades icke heller vid militärbefälhavarens slutgenomgång.

14/3 Inför uttryckningen den 16 mars avtäckade regementschefen den inläggande åldersklassen. Efter det att musikören spelat Marcia Carolus Rex yttrade överste Hasselrot bl a följande: "Den åldersklass, som i dag står inför sin uttryckning kan uppvisa ett gott utbildningsresultat, i många fall mycket gott. Utbildningen har, fortsatte översten, sökt ge er något av vad ni behöver i livet, självständigt tänkande och självständigt handlande. Ni har dessutom vunnit många goda vänner och ett kamratskap, som varar hela livet. Överste Hasselrot berörde även frågan om den moderna ungdomen, som han ansåg vara bra, målmedveten, energisk och framåtsträvande. Han betonade att vissa ordnings- och disciplinregler måste finnas och efterlevas. Till slut uppmanade han de unga, att då nu försvaret livligt debatteras, överallt medverka till en positiv försvarsdebatt. Därefter överlämnade regementschefen till "främste soldaten" vid de olika kompanierna kamratföreningens miniatyrfana jämte diplom. (Se sid. 26) Till ytterligare två värnpliktiga vid varje kompani, vilka kunnat komma ifråga som "främste soldat", utdelades regementets plaket i brons. Dessa värnpliktiga är

2. komp-vkrp N A Ahlgren, Jordberga
2. komp-vkrp G F Magnusson, Stoby

3. komp-vpl B L Sturkman, Svängsta
3. komp-vkrp H A Svedenholm, Jönköping
4. komp- A E Erländsson, Malmö
4. komp-vpl K Ask, Hilsingborg
6. komp-vkrp S A E Antonsson, Östra Sallerup
6. komp-vpl J B Broberg, Höör
11. komp-vkrp J O Rasmusson, Malmö
11. komp-vkrp M L H Johnsson, Visseltofta
K. komp-vpl H I Andersson, Nävlinge
K. komp-vpl S A Jönsson, Vitaby

April

1/4—6/4 Pågår kurs för 31 bilkrister vid regementet. Ledare är kapten Posse.

5/4 Gör T 4 musikör sitt otterkalleligen sista framträdande inför hälselholmarna. Efter marsch under musik genom staden konserterade kåren under nära en timmes tid på Stortorget, där en stor lyhörarskara samlats.

Sydsvenska Dagbladet skriver bl a: Därmed upphör en mer än halvsekel gammal institution, som under växlande former och med varierande antal medlemmar varit sitt regemente och Hälselholms stad med omgivning byggd till stor glädje och till rikt gagn — i synnerhet under de senaste 10—15 åren — för musikintresset i orten.

9/4—13/4 Pågår befälsövning i trakten av Sjöbo under regementschefens ledning. Det är närmast etappgruppen och dess verksamhet, som är föremål för studium.

23/4 Ryckte de till underbefälsutbildning uttagna värnpliktiga in vid regementet.

25/4 Arméns musikör i Kristianstad, som i fortsättningen skall bestå T 4 med musik, debuterar i detta avseende i Hälselholm.

Från bilkriskursen 1/4—6/4.
Kapten Posse pekar på en bra träffbild.

Regementschefen, överste Hasselrot, överlämnar miniatyrfanan till "främste soldaten" vid 1. komp, kompani Lenhoff, Boås.

"FRÄMSTE SOLDAT" 1957

"Främste soldaten" vid övriga komp:

Främre raden: spl G. T. Westergren, Långana, 4. komp, och G. H. Karlsson, Wimmerby, 3. komp.
Bakre raden: spl N. E. Siverstson, Norrvidlinge, K-komp, skorp R. S. Törökrist, Höör, 11. komp, och skorp J. H. K. Persson, Kalmar, 2. komp.

"Främste soldaten" vid 6. komp, skorp G. Olsson, Villands Vånga, saknas på bilden.

Srf militärbefälhavaren, överste M. Flach, inspekterar regementet 25/6 1957.

26/4 NTO:s underhållningspatrull gör ett uppskattat framträdande för de nyinryckta.

Maj

13/5 Inryckning för värnpliktiga "i allmänhet" och i handräckningstjänst.

6/5—25/5 Pågår kurser för reservpersonal med major Schyllander som kurschef.

14/5 Meddelar regementschefen de nyinryckta Krigsmans erinran.

27/5 Inryckning för värnpliktiga grupp K.

Juni

3/6 Inryckning för värnpliktig medicinalpersonal.

6/6 Firas Svenska Flaggans Dag vid regementet i samband med att de senast inryckta meddelas Krigsmans erinran.

På kvällen deltar 1. kompaniet i stadens firande av Svenska Flaggans Dag i Djupadäl.

16/6—6/7 Pågår lottakurs i Ljungbyhed med kapten Röing som kurschef.

23/6 Regementets 50-åriga tillvaro i Hässleholm börjar bli föremål för presskommentarer. Sälunda förekommer i Arbetet en längre intervju med regementschefen under rubriken "Femtio år under ständig utveckling. T 4 jubilear som modernt regemente."

23/6—6/7 Pågår lägerkurs i Tylebäck för FBU. Kursledare är major Svensson. Kursen inspekteras av träningsinspektören, överste A Norberg.

25/6—26/6 Inspekterar stf militärbefälhavaren, överste M Flach, regementets inläggande åldersklass och plutonchefsskolorna.

Juli

5/7—7/7 Deltar regementet i försvarsutställning i Rinaby i anslutning till där pågående lantbruksmöte. Van och uppslagsrik utställningskommisarie för T 4-delen är kapten Bergström.

AVSKEDET FRÅN LANDSKRONA

(Forts. från sid. 17)

tid, stod färdigt att lemna härvarande jernvägstation, hade flera hundra personer samlats å stationen för att taga afsked af de bortfarande. Att i afskedsögonblicket en något tryckt stämning var rådande på ömse håll var ju helt förklarligt.

Strax före tågets afgång framträdde rådmän G. Thestrup och frambar samhällets tack till kåren, som ju under närmare tolf års tid varit fästad vid vår stad och uttalade önskan om, att densamma måtte finna lycka och trefnad på den nya förlägningsorten samt slutade med, att utbringa ett lefve för Skånska Trångkåren.

Härför tackade öfverstelöjtnant von Heideman samt utbringade ett lefve för Landskrona stad.

Under det musiken intonerade en marsch satte sig det 22 vagnar långa tåget i rörelse. Framkomsten till Hesselholm eger rum vid half tvåtiden i e. m."

GÅ EJ ÖVER BRON

för att rakas och klippas!

Gå till **ODDS**

Frisørsalong vid Finjagatan

T 4 ORGANISATION

Regementschef

REGEMENTSTABEN

STABSAVD MED REGEXP

Registabel: K Kinman
Registrator: Kom Lindvall
Andlöre: Adv Henrika
Exploater: Förv Ek
Exploaff: Fanj Fält
Exploaf: Ofu G Larsson
Garnari: Ass Holmgren
Kubiter: Fru Ovald

MOBILISERINGSVAVD

Chef: K Widoff

Mobdet

Chef: K Bergström
Chef HVB-det: Fanj Palmér
Kubiter: Herr Andersson

Personaldet

Chef: K Cinthio
Registrator: Förv Linell
Exploaff: Fanj Lohmin
Uoff i förf: Fanj Carlsson
Ubet i förf: Ofu Elmén
Kubiter: Fru Nilsson

INTENDENTURAVD

Regist: K Thorstensson
Inteförädläfför: Förv Svensson
Exploaff: Fanj Lundström
Uoff i förf: Fanj Aronsson
Ffman: Ffman Carlsson
Ffman Linngrén
Köksförest: Frk Müntzing
Bitr köksförest: Fru Waldemarsson
Kubiter: Fru Wegersjö

Marketereri

Förest: Fanj Darpö
Husmar: Fru Rosengren

KASSAAVD

Kassach: Förv Almqvist
Kassör: Fru Wikner
Kontorist: Fru Wiberg

KOMMENDERINGAR UTOM REG

K Lundahl I. milo
K Jakobsson KS
L Olsson IntS
L Benskiöld AIOS
Fanj Centervik I 6
S Larsson RAK

UTBILDNINGSAVD

Utloff: M Schylländer
Kompoff: K Carlquist
L Sten
Idrottsloff: L Lindbé
Idrottsloff: S Svensson
Idrottsloff: Ofu Jönsson
Chef övnansordn, utombas: Ofu S Larsson
Chef övnansordn, inombas: Ofu Ekenberg
Inskick: Syster Siri Ohlsson
Syster Ester Svensson

TYGAVD

Tygloff: K Johansson
Regnoting: Ing Carvrik
Tygförädläfför: Förv Önerby
Uoff i förf: Fanj Jarlid
Exploaff: Fanj Boo
Tb, vapen: Tbv Jönsson
Tb, smekeri: Tbv Johansson
Tb, motor: Tbv Öberg
Tb, sign: Tbv Broberg
Motförädel: Ofu H Andersson
Besiktningshallen: Atena Bagewitz
Ofu Hylden: Ofu Hagberg
Övnansförädel: Ffman Bergqvist
Ffman Danielson
Ffman Svalner
Ffman Westin
Sadelmak: Herr Erlandson
Cmek: Herr Lundblad

SJUKVARDSAVD

Regläk: Regläk Kronkvist
Butläk:
Sjeförädläfför: Förv Isendahl
Läkemedelscentr: Apot Rosenqvist
Övrsjukstöriska: Syster A-L Haglund
Tandpolförest: Tandläk Wahlström
Tandläk: Syster B Martinsson
Exploater: Ofu Bengtsson
Ubet i förf: Fu Svensson
Chef övnansförädel, sje: Ofu Ovald
Ffman, sje: Ffman Bengtsson
Ffman, läkem: Ffman Jönsson

KASERNVÅRD MED MASKINLÄGGN

Kasernloff: Regint
Kasernloff, sje: K Ramstedt
Kasernloff: S Lundborg
Kasernloff: Ofu Wettergren
Maskinläst: Maskinläst Möller
Reparatör: Reparatör Hellman
Reparatör Pålsson
Reparatör Johansson

VAKTCHEFER

Chef: Rustin Hedblom
Övriga: Ofu Wennerhäll
Ofu Leidlagen
Ofu S A Johansson

SOMMAREN 1957

Överste Hasselrot

UTBILDNINGSENHETER M. M.

I. BAT Chef: M Löning

Batexp

Stabsloff: Fanj Liedholm

2. komp

Chef: K Florén
Adj: Fanj Löfgren
Biluoaff: Ofu N Johansson
L Peterson
Fanj Gadd
Fanj Andersson
S Finnberg
S Johansson
S A Persson
S Cronholm
S G B Bengtsson
Ofu S-A Andersson
Ofu Håkansson
Ofu Toft

3. komp

Chef: K Kalling
Adj: Fanj Bjerkemo
Ofu Aurell
Biluoaff: Fanj Bergström
Fanj Granér
Fanj Gunning
S Boo
S C G H Nilsson
S K E Nilsson
Ofu H Andersson
Ofu Thuresson
Ofu Stenhöös

4. komp

Chef: K Troedsson
Adj: Fanj Kläber
Biluoaff: Ofu Hartman
L Englund
L Wirén
Fanj Darpö
S Jörneng
S Lundberg
S Wikner
Ofu G Andersson
Ofu Ericsson
Ofu K Lindkvist

11. komp

Chef: K Mattsson
Adj: Fanj Lindén
Biluoaff: Ofu Nordström
L Oldensten
L Larsson
L Bock
F Anderberg
F Hjelmsstrål
Fanj K Persson
S Håkansson
S Kihlén
S Johansson T 1
Ofu S Larsson
Ofu Hurtig
Ofu Brendheden

II. BAT Chef: M Svensson

Batexp

Stabsloff: Fanj Liedholm

6. komp

Chef: K Posse
Adj: Fanj Lundgårdh
Uoff i förf: S/R Nilsson
L Lindbé
S Mjörnmark
S Rydsvik
S Bengtsson
S/PA Rydstrand
Ofu Tell
Ofu Sten Larsson
Ofu Glenmark
Ofu K-E Persson
Ofu R Andersson

9. komp

Chef: K Jämtfjäll
Adj: Fanj Johansson
Uoff i förf: S Gustavsson I 6
Biluoaff: Ofu Abrahamsson
Ofu Magnusson
Atslabef: L Wide
L Runberg
F Hansén
Fanj S A K Sjöström
S Bogren
S Andersson P 2
Ofu Moquist
Ofu Bengtsson
Ofu Sax
Ofu Hansson
Ofu Hassel

10. komp

Chef: K Thord
Adj: Fanj Bengård
Uoff i förf: L Lundberg I 6
Uoff i förf: S Bränström P 2
Öv befäl: K Söderling
L Rawenius
L Sjöö
Fanj S A Sjöström
Fanj Jönsson
S K A Nilsson
S Wahlberg
Ofu C Johansson

KASERNKOMP

Chef: K Sylvan
Adj: Fanj Terremo
Öv befäl: Ofu Henriksson

CENTRALA INSTRUKTÖRSGRUPPER

K Brunby
L Arvidsson
L Lindstedt
L Bouveng
Ofu V Nilsson
Ofu B Lindkvist

Sekreteraren har ordet

Den tionde vinterträffen ägde i år rum söndagen den 24 mars och inleddes som brukligt med uppställning i gymnastiksalen, där kapten Johan Persson på slaget 1300 lämnade av den till omkring 100 man uppgående styrkan till regementschefen.

Sedan regementschefen personligen hälsat var och en av medlemmarna samlades man för att höra regementsmusiken för sista gången. Det var varma och ihållande applåder efter de väl framförda musikstyckena och överste Hasselrot tolkade till slut medlemmarnas tack-sambet för musikkårens insats i föreningens liv.

En väl genomförd och medryckande uppvisning i stridsgymnastik följde därefter. Det var idrottsunderofficeren sergeant Åke Svensson som ledde 1. pluton 1. komp. Duktiga pojkar som väl förtjänade de starka applåder som auditoriet belönade dem med.

Så följde rundvandring på kasernområdet, då man bl a närmare fick studera det nu rätt långt komna kasernbygget i Stora parken. En del gjorde också ett besök på regementsmuséet, där bl a några nya uniformer tilldrog sig uppmärksamheten. Efter att i marketenteriet ha inmundigat kaffe och kakor hänkade man sig i Soldat-hemmet där kapten B Mattsson höll ett med mycket stort intresse åhört föredrag om sina upplevelser i Palestina. Så följde den traditionella ärtmiddagen på övre marketenterisalen och en lyckad vinterträff var lagd till raden av föregångare.

Vid styrelsesammanträdet tidigare på dagen hade styrelsen konstituerat sig sålunda:

Ordförande Överste B Hasselrot (vald av årsmötet)
V ordförande Kapten G Clemensson (vald av årsmötet)
Sekreterare Kapten B Brunby
Kassör Fanjunkare P Liedholm.

Föreningens representanter vid 6. nordiska militära kamratmötet i Stockholm voro kapten Ph Kjellin, förvaltare L Svensson och köpman M Ahl. En utförlig redogörelse för detta evenemang återfinnes på annan plats i tidningen.

Kamratföreningens miniatyrfana med diplom till kompaniernas främste soldat har för utbildningsåret 1956—1957 tilldelats följande vpl:

1. komp Vpl krp S E Lenhoff, Braås
2. komp Vpl vkrp J H Persson, Kalmar
3. komp Vpl G H Karlsson, Vimmerby
4. komp Vpl G T Vestergren, Lånhamn
6. komp Vpl vkrp S Olsson, Villands Vånga
11. komp Vpl vkrp R S Thörnqvist, Håör
- K-komp Vpl N E Siversson, Norrvidinge.

I tävlingen mellan kompanierna om bästa rekrytering av medlemmar till kamratföreningen segrade i år 1. kompaniet. Som pris erövrade kompaniet en tavla (pastell av Eva Holmberg-Jacobsson) att pryda dagrummet med.

SÄRSKILT JUBILEUMSNUMMER

om T 4 av Norra Skåne

Det är med stor glädje, som denna tidskrifts redaktör kan meddela, att redaktör A. S. Lundin vid Norra Skåne f n är sysselsatt med att utarbeta ett särskilt jubileumsnummer av Norra Skåne, som är beräknat att utkomma i anslutning till jubileet den 3 oktober i år.

Redaktör Lundin har genom tidigare minneskrifter i samband med järnvägarnas 100-årsjubileum, stadens elverks 50-årsjubileum m m dokumenterat sig såsom en framstående stilist med förmåga att på ett lättsamt och trevligt sätt göra de tråkigaste sakframställningar njutbara och intressanta. Jubileumsnumret kommer att sändas till alla prenumeranter på Norra Skåne. För dem av kamratföreningens medlemmar, som önskar förvärva numret, kan detta ske genom köp vid höstträffen eller genom beställning direkt från Norra Skåne, Hässleholm.

Hans Majestät Konungen håller kamratföreningarna.

Rapport från det SJÄTTE NORDISKA MILITÄRA KAMRATMÖTET i Stockholm 1957

I spänd förväntan avvaktade jag klockslaget den 31/5, då T 4-kamraterna Kjellin från Malmö och Ahl från Sösdala skulle uppenbara sig på vår kungaborgs yttre borggård för att tillsammans med kamrater från de nordiska länderna delta i det sjätte nordiska militära kamratmötet. Dagens första programpunkt upptog avlämning till H Majt Konungen och för att det hela skulle fungera så bra som möjligt, övade man uppställning och rättning på yttre borggården. Alla syntes vara på plats, men någon T 4-representant med fanan hade inte kommit. Vännen Ahl, som svarat för fanstransporten från Hässleholm, räknade med de sekundärsäkra trafikförhållandena i Sösdala och tänkte väl aldrig på att han befann sig i vår huvudstad, där man älskar köer av alla slag, där alla ha så bråttom att ingen kommer fram och där man måste göra noggranna tidsstudier, innan man ger sig ut på resa. I lagom tid innan mötet öppnades var dock "representantskapet" på plats.

Då alla deltagande föreningar samlats under respektive fanor och standar och sedan uppställnings- och rättningsproblem blivit godtagbart

lösta, marscherade vi in på inre borggården, där kungauppvaktingen skulle äga rum kl 0900. I avvaktan på Konungens ankomst blev uppställning och rättning föremål för ny översyn och dessutom gavs kompletterande instruktioner.

Det var en imponerande syn att se alla fanor och standar i de mest skiftande färger och utföranden.

På slaget 0900 kom Hans Majestät och hälsade alla välkomna till Stockholm och till svenska kungaborgen, samtidigt som han uttalade sitt gillande av kamratföreningsrörelsens idé. Konungen passerade därefter de norska kamratföreningarnas front, pratade med en del, hälsade vänligt mot alla och verkade mycket road. Därefter kom turen till de svenska och danska kamratföreningarna. Efter det att amiral Giron (samarbetskommitténs ordförande) utbringat ett kraftigt besvarat leve för Konungen avlägsnade sig Majestätet för att ägna sin dag åt konselj och övriga officiella plikter.

Från slottet anträdde sedan marsch till Riddarholmskyrkan, där korum hölls av fältprosten

Skoglund under medverkan av arméns musikkår. Kyrkan var fylld till sista plats och efter korum ägnades 45 min. åt kyrkans många sevärdheter.

Kl 1115 ägde avfärd rum med bussar till olika företag, där lunch skulle intagas. Ingenjörer, signalister, trängare och flygare hade härvid den stora förmånen att få komma till AB Gasaccumulator på Lidingön. Under bussfärden dit guidade vår gruppleddare, trafikinspektör Lund (sign), som fö skorrade hemtrevligt på r och berättade under färden om Stockholm, vars naturskönhet uppskattades av alla. Särskilt danskar och normän verkade förtjusta över att vara i "Nordens Venedig". Att staden i vissa sammanhang kallas Mälardrottningen framhölls med skärpa, medan det med mera dämpad ton talades om staden som den sköna synderskan, vars behag blottas på Nybrogatan efter solens nedgång. Att guidens berättelse inte förklingade obörd bevisades bäst av de många förfrågningar, som gjordes, när den berömda gatan passerades. Man ville veta när solen gick ner och om man med 100 %-ig säkerhet kunde få se dess uppgång dagen efter. Övriga detaljfrågor torde tillhöra den allra trängsta kamratkretsen.

Väl framme vid Aga hälsades vi välkomna av företagsledningen och fingo sedan under en timmes tid vandra omkring i utställningshallen för att studera teknikens utveckling och Agas produkter. Det var en mycket lärorik och givande timme, som försvann alltför fort. Att detta studiebesök blev så lyckat och så givande torde få tillskrivas ett utomordentligt gott ciceronskap av kapten Roberts vid AGA.

Sedan studietimmen var avverkad, bjöd företaget på en strålande långlunch, där allt gavs och ingenting saknades och där förbrödningen började antaga sådana former att begreppet kamratfest blev gällande.

Föresvarsministern, statsrådet Sven Andersson, talade i Kungsträdgården.

Under färden från AGA till Stockholm och de olika förläggningarna gjordes ett kort uppehåll vid Millesgården, där en del av den berömda konstnärens skulpturer beundrades.

Sedan förläggningarna intagits och var och en hunnit orientera sig i storstadens trafikelände, var det tid för den stora värparaden.

Kl 1800 samlades föreningarna, som skulle deltaga i paraden, vid Armémuseum. Där träffade vi ännu flera kamrater, som efter arbetstidens slut ville vara med. Föreningen Trängkamraterna i Stockholm representerades med fana av bl a hrr Hägerroth och — ja, namnet på den andre kamraten kom bort i den allmänna förbrödringshetsen. Av kände skånska trängare uppenbarade sig bl a fanjunkaren Carlsson, som torde vara bekant vid T 4 från beredskapstidens väbelsysla vid regementet. Från T 2 kamratförening i Göteborg kom hr Hanefors och så småningom blevo vi en hel grupp, sedan vi infångat en artillerist, som irrade omkring och letade efter sitt "ärorika regemente".

Med fyra musikkåre i täten för var sin större avdelning marscherade vi Riddargatan—Artillerigatan—Strandvägen—Nybroplan—Hamngatan till Kungsträdgården. Mycket folk kantade gatorna, där marschen gick fram och från åskådarna kunde man då och då uppfatta hejarop, när någon kamrat by side ville hylla sitt gamla regemente.

I Kungsträdgården hade samlats mycket folk och programmet blev pampigt. Vanliga kvällar brukar underhållningen i denna storstadsoas börja med den av alla stockholmare älskade melodien "Stockholm blir Stockholm...". Denna kväll var det något annorlunda. Sedan en ur armén, marinen och flygvapnet sammanslagen musikkår spelat I 1:s defileringsmarsch, hälsade Sveagardesföreningens ordförande von Stedingk välkommen mot en bakgrund, som sällan skådats på denna friluftscen — nordiska kamratföreningsfanor och -standar. Högtidstalet hölls av statsrådet Sven Andersson, varefter hovsångare Joel Berglund sjöng Toreadorvisan ur Carmen och Bishop Thomas frihetssång. Den sammanslagna musikkåren utförde under musikinspektör Ille Gustavssons ledning Ouvertyr till op Elverhøj och Landkjending av Grieg. Sedan anföranden hållits av representanter för de danska och norska kamratföreningarna avslutades festligheterna i Kungsträdgården med Svenska arméns tapto, som väl aldrig tidigare utförts med sådan styrka som denna härliga försommarkväll.

Klockan hade nu hunnit bli 2015 och det blev bråttom till den väntande truppslagsfesten vid S 1, som för signalisternas del på grund av årsmötet

börjat redan kl 1800. Med VW-fart genom stadens centrala delar, där jag anmodades att undvika Östermalm (Hägerroth är kommissarie där), inträffade vi välbehållna och hungriiga vid S 1, där vi mottogos på ett strålande sätt.

Humöret och stämningen var redan från första stund på högsta nivå, trots ett litet stänk av vemod över Signalregementets avflyttning från Solna till Uppsala. Kvällen blev synnerligen lyckad, vartill tankelösareparet Truxa och den store lille imitatören Rune Halvarsson verksamt bidrog. Festen pågick, (enligt utsago) ända till dess solen gick upp och då hade kamratligheten nått sitt allra högsta värde.

Vid en återblick på första dagens händelser är det några detaljer, som man måste notera. Var höllo alla skånska trängare i Stockholm hus? Den, som från trottoarkanten ropade "Heja T 4" var på fel plats. Den rätta platsen hade varit i ledet bakom vår fana. Man måste också fråga sig varför de övriga trängregementenas kamratföreningar inte voro med.

Lördagen den 1/6 ägnades åt en utflykt till Skokloster, där de förnämliga samlingsarna tilldrog sig berättigt intresse. Värdet av Skoklosters skatter kan nog knappast beräknas. Där rymms en rikedom av oskattbart värde och den som under sommarens semesterfärder har sina vägar i dessa trakter bör inte försumma ett besök i slottet. Sedan 17 av de 70 rummen beskådats, var man dock ganska trött och det varma vädret bidrog till att man fick en känsla av törst. Man såg som i en hägring Darpö och fru Rosenberg komma åkande med skåpvagn och utbjuda T 4-marketeriets läskande varor men ack — det var och förblev en önskedröm i solens hetta dagen efter truppslagsövningen vid S 1. Så småningom blev det emellertid avfärd till F 8 i Barkarby, där snabbblunch intogs utan medverkan av readrift. Att det var bråttom ansågs kanske som en oartighet mot flygarna, men man ville vara ute i god tid till kvällens bankett på Grand Hotell i Saltsjöbaden.

Samarbetskommittén hade här lyckats över förväntan. Dels var stället det förmämsta, som kan tänkas och dels var vädret det allra bästa, vilket gjorde att skärgården visade sitt allra vackraste ansikte. Det blev mycket folk församlat, när galafesten började kl 1900. Sedan var och en funnit rätt på sitt gäng och dessutom lyckats placera sig på en stol bakom ett kuvert, kunde läckerheterna angripas. Efter hand som det våta rann ner i struparna klarades dessa för talens mångfald, allt medan varmrätten kallnade och glassen blev varm. Rekord i tallängd uppnådde en norsk marinkam-

Konungen hälsar på prins Viggo av Danmark.

rat, som under en hel halvtimme talade världshistoria, så att de flesta och i synnerhet de, som sutto längst bort och ingenting hörde, självmant återgingo till nuvarande tid. Massor av gåvor överlämnades från de utländska gästerna och respektive fosterland ägnade man sin hyllning med nationalsångerna, varvid "Kong Fredrik stod..." ersatte "Det er et yndigt land". Genom god anpassningsförmåga lyckades man så småningom få såväl text som melodi att överensstämma. För maten tackade prins Viggo av Danmark. Danskarna voro i förbigående sagt mycket stolta över sin prins, som under hela kamratmötet bodde och levde med sina danska kamrater i ett logement på K 1. Efter middagen dracks kaffe och grogg och så skällades det och hurrades och föredrogs historier och minnen från militärlivet.

Klockan 2400 var det uppbrott och hemfärden i bussen blev en sångarfärd med angenäm språk- och tonförbistring. Tröttheten började också göra sig gällande och en och annan kamrat somnade in på samma sätt som yngre rekryter har för vana att göra och oavsett man var dansk, norsk eller svensk. Kanske någon också hann drömma en vakker dröm innan den nattliga resan var slut.

Sista dagen under kamratmötet blev för många såväl en vilans som uppbrotts dag. De, som orkade, skulle enligt programmet deltaga i gruppvisa utfärder och för trängkamraternas del deltog vi i firandet av regementets dag vid I 1. Uppvisningar av allehanda slag med tonvikt på det infanteristiska uppskattades livligt. Detonationer från briserande granater syntes dock irritera en och annan kamrat, som tänkte på gårdagen och som t o m tyckte att stegen från en smygande katt voro besvärande. Med detta fick det nu vara hur som helst — kamratmötet 1957 närmade sig sitt

(Forts. nästa sid.)

UTDRAG UR REGEMENTSORDER

FÖRORDNANDE

Till militärassistent vid Fst kapten C-A Lindencrona med placering vid järnvägsstyrelsen i Luleå fr o m 1/4 1957
Till kapten i reserven löjtnant/R 149-23-38 S E Sonnerfr o m 1/6 1957
Till upprätthållande av fanjunkarbeställning fanjunkaren i trängtrupperna G M Granér fr o m 1957
Till expeditiousuff vid personaldetaljen fanjunkaren Ch Lohmin fr o m 1/4 1957—31/3 1960.

UTNÄMNINGAR

Till kapten i trängtrupperna fr o m 1/4 1957 löjtnanten B Söderling
Till kapten vid trängtrupperna fr o m 1/4 1957 förordnade kaptenen vid trängtrupperna N K H Poisse
Till löjtnant vid intkåren fr o m 1/5 1957 löjtnanten K-G Wirén
Till kapten i int reserv fr o m 1/4 1957 löjtnanten i reserven B A Moberg
Till kapten i int reserv fr o m 1/4 1957 löjtnanten i reserven T W Atterfalk
Till löjtnant vid trängtrupperna fr o m 1/7 1957 fänriken 320601-1 B G Rumberg
Till fanjunkare vid trängtrupperna fr o m 1/4 1957 förordnade fanjunkarna vid trängtrupperna N T A Gussing, A V Jarlid och K E Gadd
Till musikfanjunkare vid armémusiken fr o m 1/4 1957 musiksergeant K A A Alderman
Till musiksergeanter vid armémusiken fr o m 1/4 1957 musiksergeanterna T W A Lennström och P A Strandh
Till överfurirer vid regementet fr o m 1/7 1957 furirerna 66-6-51 Hassel, 23-6-53 Andersson och 1333-6-50 Brendheden
Till rustmästare fr o m 1/7 1957 överfurirerna 560-21-36 Strand (Ing 2) och 962-45-35 Karlsson (A 6)
Till tyghantverkare i tygstaten fr o m 26/2 1957 arméteknikern 8022-7-42 Nilsson

RAPPORT FRÅN...

(Fortf. från föreg. sid.)

slut. De danska och norska vännerna avreste på söndagseftermiddagen och även de svenske sökte sig åter till sina respektive hemorter.

Alla voro överens om att de tre dygnen i Stockholm — vare sig man använder namnet Mälardrottningen eller den sköna synderskan — komma att utgöra oförgätliga minnen, där kamratföreningsidén utgör den sammanhållande symbolen. Det bör vara varje skånsk trängares plikt att genom medlemskap i kamratföreningen stärka denna symbol till bätnad för det goda, militära kamratskapet.

L. Svensson

(Bilderna till denna artikel har välvilligt ställts till förfogande av vår kollega Wendisten)

Till överfurir vid regementet fr o m 1/2 1957 förordnade furiren 251028-351 U I Bengtsson

Till musiksergeanter vid armémusiken fr o m 1/4 1957 musikfurirerna B E Sundberg, A L Cederholm och S H Pålsson

Till musikfurir vid armémusiken fr o m 1/4 1957 musikfuriren G B Bergqvist.

Till furirer vid regementet fr o m 1/7/3 1957 korpralerna 350917-353 Andersson, 360817-411 Nilsson, 360513-391 Lindell, 370815-373 Månsson, 361221-375 Persson, 351117-373 Jacobsson och 350527-411 Lejdning

Till ordinarie furirer vid regementet fr o m 1/7 1957 furirerna 340425-391 Karlsson, 492-6-51 Skoglund och 1152-12-44 Walett.

Till rustmästare vid regementet fr o m 1/7 1957 överfuriren S E G Hedblom.

PLACERINGAR

Kapten Thorstenson vid KAIF fr o m 1/10 1957
Kapten Troedsson (Int) vid regementet fr o m 1/6 1957
Kapten Söderhjelm vid IntS fr o m 1/4 1957
Löjtnant Wirén (I 13) vid regementet fr o m 1/4 1957
Fanjunkare N A C Ohlsson (T 3) vid regementet fr o m 1/10 1957
Sjövöfu Palmqvist (I 18) vid I 1 fr o m 1/10 1957
Armétekniker 8022-7-42 Nilsson, I 7, vid regementet med bibehållen stationeringsort vid I 7 fr o m 1/2 1957.

ANSTÄLLNINGAR

Fanjunkare N T A Gussing återinträde i tjänst, efter tjl med C-avdrag, fr o m 1/6 1957
Furir B G A Karlsson återinträde i tjänst, efter tjl med C-avdrag, fr o m 16/5 1957
Furir 649-6-51 Holmberg har erhållit anställning såsom furir i sjvtjänst vid I 6, fr o m 1/6 1957 och har i samband härmed beviljats avsked från sin beställning vid T 4
Furir 370706-361 Erlandsson, A G anställning såsom extra ordinarie furir i beställningumannatjänst, fr o m 6/7 1957
Furir/Vpl 340914-351 Lundh (K 4) återanställd såsom eo furir fr o m 1/5 1957.

AVGANG FRÅN RESERVEN

Löjtnanterna/R S J Persson och B O G Winell samt furir 8100-18-42 Nilsson fr o m 1/1 1957.

**BLOMSTER-
HALLEN**

Stortorget - Tel. 100 89

I Röda Korsets tjänst

Det var utan tvekan, som jag i mitten av november förra året accepterade ett erbjudande att få arbeta i Interantionella Röda korsets tjänst för de ungerska flyktingar som då i tusental kom över den österrikisk-ungerska gränsen. Jag hade som de flesta människor på denna sida järnridån genom press och radio följt det ungerska folkets heroiska frihetskamp och den tragiska händelseutvecklingen som följde därpå, men jag hade aldrig väntat att själv stå i hjälparbetets centrum, Wien, blott några dagar efteråt och där aktivt få taga del i rödakorsarbetet.

Min första uppgift blev att vara kontaktman mellan svenska och schweiziska Röda korset i de transporter, som två å tre gånger i veckan gick mellan Wien och Budapest med livsmedel, kläder och mediciner. Sverige hade nämligen skänkt ett tiotal nya Scania-Vabis lastbilar, som schweizarna inte kunde köra, och därför måste Svenska Röda korset även ställa chaufförer till förfogande. Mycket snart lades emellertid transportererna om från bil till tåg och jag kom att huvudsakligen arbeta på ett flyktingläger.

I Österrike finns ett 40-tal läger av olika typer. Vid gränsen funnos mottagningsläger, där flyktingarna kunde få första hjälpen, och att sådan var nödvändig förstär man när man vet, att de flesta ungrare gick till fots från Budapest. Man behöver inte ha speciellt livlig fantasi för att förstå hur de fötterna såg ut efter en marsch på över 20 mil i snösörja över den ungerska pusan. I mottagningslägren fanns möjligheter till utspisning dygnet runt genom fältkök, som den nya österrikiska armén hade ställt till förfogande. Eftersom möjligheterna att nu ta sig över gränsen praktiskt taget inte längre finns, har dessa mottagningsläger numera upphört eller ställts i ordning som permanenta läger av samma typ som finns inne i landet.

För skötsel och överinseende av alla läger i Österrike svarar Internationella Röda korsets verkställande organ "Ligan", som har sitt säte i Wien. Som medlem av Ligan har Sverige fått skicka

Artikelförfattaren, furir Bertil Karlsson.

personal till tre av lägren. Förutom rödakorspersonal finns i varje läger en lägerledning, som sorterar under österrikiska inrikesministeriet. Det läger jag kom att tjänstgöra vid var ursprungligen ett genomgångsläger men byggdes så småningom ut till ett läger av mera permanent natur. Vi var tio svenskar, som den 15 december förra året fick i uppgift att i lägret Traiskirchen, 2 mil utanför Wien, ta hand om sådant, mat, kläder och sjukvård, som sedan gammalt hör till de riktiga rödakorsuppgifterna. Lägret hade 3800 flyktingar och den börda som lades på våra axlar var knäpfast lätt. En f. d. kadettskola hade tagits i anspråk för att ge tak över huvudet åt flyktingarna. Mycket mera än tak var det inte eftersom de ryska soldaterna, som för två år sedan lämnade skolan hade tagit med sig så mycket löst som fanns förutom en del fasta inventarier såsom toilettstolar och dörrhandtag. Det som inte kunde tagas med var till största delen sönderslaget. Hela fönsterutor fanns inte.

Genom ett mycket gott arbete från inrikesministeriets byggnadslednings sida blev dessa brister snart avhjälpda. Det nödvändigaste gjordes i ordning i kök och matsal och de stora logementen fick hela fönster. Efter två års uppehåll kokades den 15 december mat igen under chefskap av en svensk militär husmor. Det var ingen lätt sak alla gånger att tillgodose smaken på maten så att alla var nöjda med den. Vi strävade efter att laga den så ungerskt som möjligt med paprika och vitlök. Det fanns också vissa svårigheter att få fram de varor man behövde, det fick jag erfara som svårare för alla livsmedelsbeställningar och uppköp.

Stiftskaseren i Wien.
Utgångspunkt för transporterna till Budapest.

Alla gåvosändningar samlades i Wien på ett stort centralförråd varifrån rekvisition fick ske. Färskvaror såsom bröd fick vi själva ombesörja och jag gjorde upp avtal med nio bagare, som levererade de 1600 kg vitt bröd som gick åt dagligen.

För sjukvården svarade en svensk läkare, och denne hade förutom en svensk sjuksyster även österrikisk och ungersk sjukvårdspersonal till sin hjälp. Han var ansvarig för hygien och de sanitära anläggningarna och det var ingen lätt uppgift. Lägre, dvs kadettskolan, var byggd för 800 kadetter och den sanitära anläggningen var icke dimensionerad för ett större antal.

Var och en kan själv räkna ut vad som hade kunnat hända, om en epidemi hade utbrutit till följd av överbelastningen som dessa 3800 människor utgjorde. Förutom en poliklinik, där flyktingarna kunde få små blyssyrer omsedda, fanns det ett sjukhus med ett sextioaltd vårdplatser där icke blott sjuka utan även deprimerade och trötta kunde få vila ut. Ett logement med 50—60 människor i tätt sammanpackade dubbelsängar dag ut och dag in kunde knappast ge erforderlig vila i alla fall och därför fick sjukhuset gälla som en fristad.

Poliklinik.

I kadettskolans gamla biosalong ordnades klädutdelning. Liksom livsmedlen samlades alla gåvosändningar av kläder i ett centralförråd i Wien, varifrån rekvisition fick ske. Om det var besvärligt att få fram livsmedel många gånger så var det ännu värre med kläder. Många gånger var vi tvingade att köpa upp det nödvändigaste.

Flyktingarnas behov av sakliga upplysningar om västerlandet kom vi mycket snart underfund med. De hade genom sin flykt kommit till en vändpunkt i livet där det gällde att fatta ett för dem själva mycket viktigt beslut. De skulle besluta sig för vilket land de ville och kunde fara till. Vår välfärdsofficer tog sig an dessa speciella problem genom att dagligen visa dokumentärfilmer och hålla upplysningsföredrag. Vi insåg vikten av att lämna absolut korrekta upplysningar för att inte skapa några illusioner. Dessa människor har ju i åtskilliga år levat isolerade från oss här i väster och de hade mycket dunkla begrepp om västerlandet. Vid dessa upplysningsföredrag fick ungarerna tillfälle att ställa frågor om löner — och prisförhållanden i olika länder. För de flesta flyktingar hägrade U S A som alla drömmars mål. Tyvärr tog inte U S A emot så många flyktingar, som man kunde ha väntat sig.

På välfärdsofficerens lott föll inte bara upplysningsverksamheten han hade också att sörja för sysselsättningen. Lägerlivet blir snart innehållslöst och tråkigt och det är nödvändigt att ge folk något att göra. Inte minst för barnen, som annars skulle vara hänvisade till osunda logement, var detta nödvändigt. Därför ordnade vi en kindergården som sysselsatte cirka 200 barn varje dag. För de äldre barnen ordnades bordtennis och gymnastik. Två fotbollslag fanns och det anordnades matcher med österrikiska lag, som oftast fick finna sig i att bli slagna av sina ungerska gäster. I skolan undervisades det i engelska, tyska, franska och svenska. Hur egendomligt det än kan låta så var det en sydafrikan som undervisade i svenska.

I övrigt upptog sysselsättningsprogrammet av bl a skomakeri, snickeri och skrädderi.

Ännu finns det 30000 ungerska flyktingar i Österrike och alla problem är ännu inte på långt när lösta. Man har emellertid kommit på god väg, inte minst genom de stora gåvor av mat, kläder och pengar, som kommit från Sverige. De spännande momenten är sedan länge slut och folk har tappat intresset för ungerfrågan. Men så är det inte med oss som har sett hela problemet i närbild och vet att i Österrike går ännu idag 30000 människor i olika läger utan att ha en aning om den framtid som väntar dem.

Bernt Karlsson

EN LITEN BILDKAVALKAD

Underbefäl i paraddräkt (1918).

Den 1. september 1935 firades under högtidliga former trängtruppernas 50-åriga tillvaro.

Bilden i r. visar kamratföreningen eller som den vid detta tillfälle kallades, "reservskåren", under major S. Levins befäl.

Över 500 f d T 4-ingar hade hört om mat inbjudningen.

Den här bild är tagen strax före det högtidliga ågomblick vid minnergudstjänsten 1/9 1935, då chefen för Södra Armbeföringsdivisionen, generalmajor P. Sylvan, till kårchefen, överste O. J. Nordlindh, överlämnar till kåren dess av Konungen tilldelade fana.

Löjtnant C. Virgus på Atos, vinner 1. pris i dressyr i Malmö 1933.

Fanjunkare Lindén ger en perfekt uppvisning med 4-spänn (1949).

En syn, som väl aldrig kommer igen: T 4 ridhästar på sommarbetes. (1948).

Fanjunkare Bergström ryglar med fasta händer sitt stolte vita 8-spänn (1949).

Hästarna vid T 4 föresinner 1950 och lämnar plats för...

...traktorerna, som också har bra framkomlighet i terrängen.

Den 1 april 1957 upplöste officiellt T 4 musikkår att finnas till. Jämt armåder skulle även bilda avvecklingsorganisation istället för personalen omflyttats till andra musikkåror. Bilden till vänster visar musikkåren under en av de så populära lunchkonserterna i regementets vackra musikpaviljong.

Men annat tillkommer. Här en bild av de två nya kompanikasernerna, som är under uppförande i Stora parken väster om matsalen och som beräknas bli klara för inflyttning före årsskiftet 1957-58. Då kommer regementet att i sin helhet vara förlagt till Hälsöholm.

Regementet paradade för H.M. Maj: Konungen under denna Eriksgata 1952. Paraden ägde rum på Stora torget i Kristianstad den 11 juli och försom T 4 deltog P 2 och garnisonen i Kristianstad.

EN BILD FRÅN KONGL. WENDES TRÄNGBATALJON 1894

Hösten 1894 började uppbyggnaden av Wendes trängbataljon i Karlsborg. Bilden visar den av bataljonen utlynde fästningsvakten under befäl av dåvarande vicekorpschefen J. Östenblad, sedermera förvaltare vid samma försvar.

Dodge
Mercedes Benz
Saab

– kvalitetsbilar

BILKOMPANIET

i Hälsöholm AB

Grönängsplan - Tel. växel 140 70

Mörcks Kaffe

Gott till sista droppen

STORTORGET - TELEFON 100 24

Blombergs
Järnägatan 5

HERREKIPERING

HÄLSÖHOLM
TEL. 108 71

SKOHANDLA

hos

SOLID

RÖJINGEGATAN - Telefon 10 522

personbilar
lastbilar
skåpbilar

RESERVDELAR - TILLBEHÖR

GÖINGE BIL AB
HÄSLEHOLM
TELEFON 142 50

FREDENTORPS SPECERIER
HÄSLEHOLM - TEL. 129 00

HÄSLEHOLMS

-VARU A.-BOL.

ALLT I BYGGNADSBRANSCHEN

Leveranser från egna sågverk och hyvlrier

En fullträff

är vår nya
anläggning som har

**ALLT UNDER
SAMMA TAK**

- * Rundsmörjning * Oljebyten
- * Biltvätt * Batteriservice
- * Hjulbalansering * Däck
- * Regummeringar m. m.
- * Diverse bilutrustning

FÖR BILENS BASTA KÖR TILL

Ringcentralen

HÄSLEHOLM

*MANFISZONS
Fäppershandel*

Hässelholm

RIT- och KONTORSmateriel

Pianot med "ton"

MUSIK-CENTRUM

Hässelholm - Tel. 102 67

Ring 107 25

när det gäller

SPECERIER
KONSERVER
FRUKT
KONFEKTYRER

LUNDBÄCKS
SOLGÅRDEN · HÄSLEHOLM

ÄT GOTT
för humant pris

AT PÅ

HESSLEBAREN

Första avenyen—Östergatan

Telefon 106 59

GIV AKT!

— när det gäller

FOTO

EVY-FOTO

Solgården, Hässelholm - Telefon 110 45

Om något händer . . .

ha FÖRBANDSLADAN till hands

Allt i

SJUKVÅRD

HYGIEN

BARNAVÅRD

AB Nils Adamsson

Tel. 112 40 — HÄSLEHOLM

Dagsfärska snittblommor
Krukväxter

L. BOHMS BLOMSTERHANDEL
Tel. 106 65, 110 70

Fullständig **BP** OLJOR, BENSIN
service **DIESEL**

FINJAGATAN 24 TELEFON 125 50
Innehavare: ERIK LINDH

Bröderna Nilsson

Tel. 110 38, 110 18, 125 18

**SOLDAT-
HEMMET**

vid T 4 - HÄSLEHOLM - Tel. 109 01

Ljusa, varma och trevliga lokaler. Läs- och skrivrum. Garderob. Kafé — Försäljning av frukt, karameller, choklad och tobaksvaror.

TELEFONHYTT

Välkommen till

**Hässelholms
Sparbank**

mitt i stan — mitt emot tingshuset

Tel. 100 53, 114 53

**BENGTSSONS
JÄRNHANDEL**

Tel. 100 13, 103 12

Fjellströms

Guldsmedsaffär

Järnvägsgatan 23
Tel. 113 45

★

Ebbe Ohlssons Färghandel

TAPETER - FÄRGER - TOALETARTIKLAR
För övrigt allt som tillhör branschen
OSTERGATAN 34 TELEFON 121 70

Ewas
Örnsgatan 13

BUTIKEN
PÅ MODET

HÄSLEHOLM

TEL. 112 53

CONCORDIA

UTANFÖR KASERNVAKTEN

GOTT KAFFE . GOTT BRÖD . BAKVERK
SMORGASAR . BESTÄLLNINGAR

TELEFON 129 57

AB Hässleholms Bryggeri

Köp Eder TOBAK i
TOBAKSHÖRNAN

(mitt emot trängen)
Finjogatan 29 - Tel. 105 42
VALSORTERAD AFFÄR

Millitärer!
Vänta ej!
Beställ tid!

Vi soluföra endast förstklassiga varor
**Charkuterivaror av egen
tillverkning**

**F. H. KRISTIANSSONS
CHARKUTERIAFFÄR**

Östergatan 6 - Tel. 103 70 (Ankn. bost.)
FILIALEN: Vattugatan 5 - Tel. 104 09

Allt för hygienen

Malmströms Parfumeri

Hässleholm — Telefon 100 10

Burmans Conditori

REKOMMENDERAS

STORTORGET

TELEFON 108 33

Iris Blomsterhandel

HÄSLEHOLM - Tel. 102 17

*Köp en riktig
reservoirpenna*

från

HÄNELLS

Vid köp av
**MÖBLER
MATTOR
GÄRDINER**

vänd Eder till

FRYKHOLMSGATAN

TELEFON 106 24

Ha alltid **Esso** i tankarna

HUGO THYGESSON

GRÖNANGSPLAN
TELEFON 123 75

*Television
Trottoarservering
Trevligt*

WESENS
Konditori

Tel. 100 18 - Röingegeatan 4

*Andersson
och Flägg*

CHARKUTERIAFFÄR

Kyrkgatan 20 - Tel. 113 21
Kristinehem - Tel. 121 95

EXPRESSBYRÅN

Hässleholm

Telefon 101 09, 111 79, 124 50

★

SPECIALITE:

FLYTTNINGAR

Bröderna Klingströms
Bleck- & Plåtslageri

REKOMMENDERAS

Telefon 103 25

Hjäl
HOLMERS

läckra bröd

Levereras till såväl
MARKETENTERIET
som
SOLDATHEMMET

ELIASSONS

BAGERI-, SPECERI- och DIVERSEAFFÄR

Vid T 4 - Tel. 10619

Dahlströms
BILLACKERING

HÄSSLEHOLM Tel. 105 72, bost. 109 69

NYNÄS

Bensin- & Servicestation
BR. THYGESSON

Hässleholm - Telefon 116 88

Allt vad som tillhör en modern servicestation

Bo på
Hotell CENTRUM

HÄSSLEHOLM

Finjogatan 11 Tel. 105 46

Senaste nytt i Radio och TV
Radioaffären FREKVENS

Rödingegatan 20 Tel. 113 56

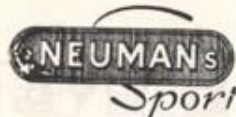
W. STRIDHS Färghandel
REKOMMENDERAS

Finjogatan 12 Gethornskroken 11 a
Tel. 111 32 Tel. 112 01

ALLT för sporten!

VAPEN och AMMUNITION
CYKLAR, MOTORCYKLAR
och VESPOR ständigt i lager
Fullständig reparationsverkstad

Hässleholm - Tel. 101 25, 115 20

Årets bästa Radio
och TV

★
SERVICE

hos

Bröderna Lindberghs Elektriska Affär
Telefon 103 27

IVAR JÖNSSON

Tel. 100 74 HÄSSLEHOLM Tel. 100 74

GLAS - PORSLIN - BÖSATNING

GYNNA

Göinge-Konditoriet

Tel. 104 39 - Cafét 100 09

*Födelsedags-, Lysnings-,
och Bröllopspresent*

finner Ni i stor sortering hos

Nisses Varubod

DOCKOR EMOTTAGES FÖR REPARATION

Telefon 111 46 - Hässleholm

Advokatfirman

Stjerdahl & Wikborn

AGNE WIKBORN
GOSTA HENRIKZ

Ledamöter av Sv. Advokatsamfund

RÄTTEGANGAR . BOUTREDNINGAR
INKASSERINGAR . AUKTIONER

Frykholmög. 5 HÄSSLEHOLM Tel. 140 40

Gösta Ahlquist AB

Västerborg 2, Hässleholm

Tel. kontoret 114 74, 113 74 linjeväljare

★

*Väg- och
vattenbyggnadsarbeten*

*Grävmaskiner och
planeringstraktorer uthyres*

KÖP

Unos Bröd

NÄRANDE - GOTT - DRYGT

Kristianstadsvägen 15, Hässleholm

Telefon 106 23 | Beställningar
112 05 |
123 89 | Chefen personligen

SPARA i

Västra Göinge Härads Sparbank

STORTORGET HÄSSLEHOLM
Tel. 100 62 Tel. 111 75

— Ortens största och äldsta —

SPARBANKEN I CENTRUM FÖR STAD OCH BYGD

NILS HEIME
AKTIEBOLAG

MALMÖ

Tel. Växel 709 75 — Telex. 3128

TRÄVAROR

Engros — Export

AVDELNINGSKONTOR

VÄSTERVIK — KALMAR
SOLVESBORG — ÖSBY

AB Wangels

Kemiska tvätt och färgeri

Östergatan 18 HÄSSLEHOLM Telefon 109 76

AB Wangels

Garn- och trikåaffär

Stortorget 12 HÄSSLEHOLM Telefon 101 39

När det gäller

Frukt och Grönsaker i parti

anlita

GRÖNSAKSCENTRALEN

E. NILSSON

Köper och säljer allt inom branschen

Paradisgatan 8, Hässleholm - Tel. 109 66, 125 05

E. G. OLSSONS

Cykelaffär och reparationsverkstad

Skolgatan 15 HÄSSLEHOLM Telefon 108 52

Säljer CYKLAR, MOPEDER, MOTORCYKLAR
av ledande märken

Gunnar E. Nilssons Trävaru AB

HÄSSLEHOLM

Allt inom trävaru- och byggnads-
materialbranschen

Telefon 100 06, 106 60, 103 71, 119 71, 134 55

Vattugatan 8 HÄSSLEHOLM Telefon 100 95

STÖRSTA SORTERING INOM
BRANSCHEN

O. Gustafssons

Sko- och Toffelaffär

Tillverkning av ortopediska trätofflor

Stor sortering i arbetsskodan

Frykholmogat. 4 HÄSSLEHOLM Telefon 101 86

Lindhs Skomakeri

STADENS MODERNASTE

Järnvägsgatan 7

Telefon 105 18

Hässleholms Målerifirma

G. H. ANDREASSON

HÄSSLEHOLM

TELEFON 111 18

ETT MOTTO FÖR MILITAR
ATT HÅLLA TIDEN ÅR

Gå till

Lindbeck & Co Urmakeriaffär

NILS AHLQUIST

Röingegeton 8

Tel. 104 94

Persika

— det nya persikolena,
nästan ogenomskingliga
Perlonet.

Graciös
underklänning
med volang
i brodyrspets —
och ovanligt vacker
bystskörning.
Ett fynd!

Trosor med spets-
insättning och langettudd.

Finns i vitt
och glada färger.

En glädje att ge och få...

Solblomman

EMIL EMOND AB
LANDSKRONA

Konfektion med
tradition

Föres i landets ledande
Herr- och Damkonfektionsaffärer

Schlasbergs Konfektionsfabrik AB

LANDSKRONA

Öresundsvarvet

Landskrona